

Natuur- en Vogelwacht Culemborg

Hak-al

IN DIT NUMMER

- **Natuurbericht.nl: Bosbesuil en wachtervlinder**
- **Vogelopvang op losse schroeven**
- **Leven en dood in de achtertuin**
- **Dubbelstipvoorjaarsuil als toetje**

Colofon

Voor vragen over de bezorging,
Loes Plaisier
0345 - 51 98 47

Redactieadres:
Yvonne van Gils
Fazantstraat 38
4105 WN Culemborg
0345 - 52 37 07
e-mail: redactie@nvw.nl

Eindredacteur:
Louis van Oort

Redactie:
Yvonne van Gils
Harry van de Warenburg
Jan Dirk Buizer

Webbeheer:
Jouke Altenburg

Uitgave:
Natuur- en Vogelwacht Culemborg
Middelcoopstraat 1a
4102 CE Culemborg
e-mail: post@nvw.nl
website: www.nvw.nl

Vormgeving:
Jan Dirk Buizer

Druk:
Drukkerij de Meerpaal
Tiel

Oplage:
420 exemplaren

Distributie:
A. van de Berg, Y. en J. Bosma,
Th. & A. Boudewijn, K. van Elst,
J. Geven, G. Greve, J.J. Geleedst,
A. Jacobs, Y. Jakobs-Lammers,
L. v.d. Kooij, M. Steltenpool,
W. van de Ree, W.&C. Rubers,
W. de Rooij, H. v.d. Warenburg en
F. Waroux.

Lidmaatschap:
Hak-al is een uitgave van de
Natuur- en Vogelwacht Culemborg
en wordt gratis onder haar leden verspreid.

Deze Hak-al wordt op milieuverantwoord papier vervaardigd.
Gewaarborgd door het FSC certificaat.

Beste Hak-al-lezers,

Een officieel jubileum kun je het niet noemen, maar 35 jaar is wel een lustrumviering waard. En als er iets te vieren valt, grijpen NVWC'ers die kans natuurlijk met beide handen aan. Daarom staat er dit jaar naar aanleiding van 35 jaar NVWC van alles op stapel. Persoonlijk kijk ik erg uit naar de 'pelagic' op 29 oktober, de boottocht op zoek naar zeldzame zeevogels. Maar ook de natuurmarathon op 4 en 5 juni belooft een waar spektakel te worden.

Zelf heb ik goede herinneringen aan zulke marathons en dan met name de nachtelijk escapades die dat met zich meebrengt. Sterker nog, een van mijn eerste herinneringen aan de NVWC betrof zo'n 'evenement'. Het was het jaar na de legendarisch natte natuurmarathon rond het 20-jarig jubileum. In 1996 ging het niet om 24 uur natuur maar om de 'Nacht van Culemborg'. Ergens begin juni werden een nacht lang tal van natuuractiviteiten ontplooid door de NVWC-leden, vanuit het hoofdkwartier Ketelvink.

Het werd een wonderlijke, absurd zwoele nacht, waarin de temperatuur amper onder de 20 graden kwam. Die nacht heb ik onder meer een fietstocht gemaakt door de polders ten zuiden van Culemborg - op zoek naar uilen - ik hoorde voor het eerst vleermuizen via de batdetector en ontdekte einde Weidsteeg de 'zweepslag' van mijn eerste porseleinhoen. En rond een uur of 3, in het diepst van de nacht dus stond ik met Paul van Veen op de Lekdijk te luisteren naar de mysterieuze geluiden vanaf de rivier en uit de uiterwaarden. Door slaap, aangename temperatuur en vervreemdende lichtomstandigheden werd dit een bijna hallucinerend moment. Een moment waaruit we beiden gewekt werden door een metalig 'kwik-me-dit'. Jawel, een kwartel. Wat mij betreft de kroon op één groot avontuur.

Kortom, ik kan het iedereen zeer aanraden: lees de convocaties achter in deze Hak-al goed en geef je op voor pelagic, natuurmarathon en/of andere prachtige activiteiten die onze club voor jullie in petto heeft.

Over petto gesproken (wat een gek woord eigenlijk), de redactie heeft ook het nodige voor jullie in petto: een zeer gevarieerde Hak-al, met een artikel over nachtvlinders, een verslag van de natuurfeestdagen van de Culemborgse basisscholen, onze eigen huisvestingsperikelen, vogelopvang die op losse schroeven is komen te staan en een hilarisch stuk over waar de naam van de pestvogel vandaan komt. En we hebben ook nog De Leesplank, nieuws over Steunpunt NME, de rubriek Goed gezien en een artikel over leven en dood in de achtertuin.

Ja ja, ik weet het, het is nu juist de tijd om naar buiten te gaan en niet binnen te gaan zitten lezen. Maar ik raad jullie aan toch even een moment te kiezen om deze Hak-al door te bladeren. Het is de moeite waard!

Louis van Oort
Lvanoort@planet.nl

Nummer 2

Voorblad
Oranjetip. Foto: Jan Dirk Buizer

- 04** Nieuws van het bestuur, *Jouke Altenburg*
- 05** Huisvesting, *Jouke Altenburg*
- 06** Natuurbericht.nl: Bosbesuil en wachtervlinder, *Kars Veling*
- 08** Waar komt die naam vandaan??? Pestvogel, *Ellen Geleedst*
- 10** Natuurfeestdagen groepen 8 Culemborgse basisscholen, *Frans Waroux*
- 12** Van de leesplank Periode: januari-februari 2010, *Leo van der Kooij*
- 16** Vogelopvang op losse schroeven, *Ruud Post*
- 18** Steunpunt NME Culemborg, activiteiten & nieuws, *Pauline Hoevenaars*
- 20** Leven en dood in de achtertuin, *Dirk van Opheusden*
- 22** Een paasverhaal, *Jan Dirk Buizer*
- 23** Dubbelstipvoorjaarsuil als toetje, *Kars Veling*
- 24** Goed gezien tussen Lek en Linge, Periode november 2009 - januari 2010, *Dirk van Opheusden*
- 28** Convocaties
- 31** Adressen
- 32** Agenda

Op vrijdagavond 5 maart werd de 35ste jaarvergadering van onze NVWC gehouden. Met 34 mensen en 5 afmeldingen kunnen we spreken van een goede opkomst. Jaarvergaderingen mogen zich zelden in een grote populariteit verheugen. Het gaat altijd over geld en beleid. Die onderwerpen spreken nu eenmaal minder aan dan een mooi natuuronderwerp. Maar ook in dat laatste was deze avond in ruime mate voorzien.

Financiën

De agenda startte met de gebruikelijke financiële onderwerpen. Penningmeester Yme Jan Bosma werd na zijn toelichting op de exploitatierekening en de balans op voordracht van de kascontrolecommissie (Rob van de Haterd en Henk Folmer) onder applaus decharge verleend. Daarna lichtte Yme Jan nog de begrotingen voor 2010 en 2011 toe. Dankzij het gedegen financieel beleid van de NVWC-penningmeesters kunnen we onze club draaiende houden op een basiscontributie van € 15.- per jaar en hebben we ook nog een aantal voorzieningen voor toekomstige uitgaven.

Nieuw bestuurslid

De bestuurskandidatuur van Jilles Verdouw werd door de leden eveneens met applaus bekrachtigd. De zittende bestuursleden zijn blij met deze versterking.

(Her-)huisvesting

Het cruciale bespreekpunt van deze jubileumbijeenkomst bleek het onderwerp '(her-)huisvesting' te zijn. We huren de Ketelvink van de gemeente Culemborg. De gemeente wil het pand mogelijk in 2011 gaan slopen om herontwikkeling van het Chopinplein (meer winkels, woningen en dus ook parkeerplaatsen) mogelijk te maken.

Voor de (her-)huisvesting heeft het bestuur gezocht naar extra deskundigheid: Margreet de Nie en Joan Naus hebben beroepsmatig veel ervaring met het voeren van onderhandelingen. Samen met Yme Jan en Jouke vormen zij het onderhandelingsteam.

De actuele stand van zaken werd toegelicht. De actieve leden hadden deze informatie ook al in de vorm van een notitie per e-mail toegestuurd gekregen. Ook werd verantwoording afgelegd over de ondernomen acties. Diverse NVWC-ers van het eerste uur vulden de presentatie aan met voorbeelden van de vele, grote inspanningen en investeringen die de NVWC zich in het verleden heeft getroost om het clubhuis en directe

omgeving de kwaliteit te geven die het nu heeft. Daarbij mag echter niet uit het oog worden verloren dat de NVWC 'de Ketelvink' al die jaren tegen een zeer laag bedrag huurt (€ 311.- per jaar, prijspeil 2009).

De aanwezige leden hebben ingestemd met de insteek van het onderhandelingsteam: vooruitkijken met een kritisch-constructieve opstelling. Voor de eisen die we aan een nieuwe locatie stellen wordt een driedeling gehanteerd:

- Vereist: noodzakelijk voor kernactiviteiten van de NVWC. Voorbeeld: zonder lezingruimte voor ca. 50 personen kunnen we niet. Lezingen vormen de bindende factor waar NVWC'ers elkaar kunnen ontmoeten. Sociale veiligheid (ook 's avonds) en een goede bereikbaarheid zijn evenzeer van cruciaal belang voor een levendige vereniging.
- Zeer gewenst: niet cruciaal maar wel van grote meerwaarde voor verenigingsactiviteiten. Voorbeeld: de aanwezigheid op korte afstand van een openbaar 'natuurterrein' o.a. t.b.v. activiteiten van onze jeugdgroep.
- Mooi meegenomen: b.v. ruimte voor een eigen heemtuin.

De conceptlijst van functievereisten is in de pauze door verschillende leden aangevuld. Ook waren er al ideeën over bepaalde locaties en andere eigendomsvormen dan huren. Aan de hand van deze aangevulde lijst kan het onderhandelingsteam in overleg met de gemeente de verschillende huisvestingsopties in beeld brengen en op consequenties toetsen. Aanvullingen en ideeën blijven welkom (e-mail huisvesting@nvwc.nl).

De eerste zekerheid of de ontwikkelingen inderdaad in hoog tempo doorgaan krijgen we voor de grote vakantie. Volgens de planning heeft het College van B&W dan ingestemd met het stedenbouwkundig plan. Dat moet o.a. aantonen waarom het slopen van 'de Ketelvink' noodzakelijk is.

Het onderhandelingsteam probeert op korte termijn een afspraak te maken met de teamleider gemeentelijke gebouwen.

Prachtige bovenwaternatuur op de Antillen

Het is een goede traditie dat een NVWC-jaarvergadering wordt besloten met 'inhoud'. Dat trok dit jaar zelfs extra bezoekers, die in de pauze binnenkwamen. Passend bij het VN-jaar voor de biodiversiteit liet Henkjan Kievit de aanwezigen schitterende beelden zien van de natuur op Bonaire, St. Maarten en St. Eustatius. Deze beelden zijn gemaakt door een team van internationaal vermaarde

natuurfotografen, dat op initiatief van Henkjan hiermee het werk van de Dutch Caribbean Nature Alliance (DCNA) ondersteunt.

Op 22 maart vertrekt het team voor een nieuwe expeditie, naar SABA dit keer. Wanneer de fotografen alle eilanden hebben bezocht zal van het beeldmateriaal een tentoonstelling en een boek worden gemaakt. Nieuwsgierig? Kijk op www.shapeofnature.net

Memorabel

Al met al kunnen we spreken van een memorabele jaarvergadering. De manier waarop vragen werden gesteld en suggesties werden gedaan gaf blijk van creativiteit en een constructieve opstelling over een onderwerp waar gemakkelijk grote meningsverschillen over ontstaan. Dat geeft vertrouwen voor de toekomst. De bijzondere lezing van Henkjan maakte het jaarvergaderingbezoek ondanks de 'taaie' onderwerpen de moeite meer dan waard.

Jouke Altenburg
voorzitter

Huisvesting

door Jouke Altenburg

Zoals bekend, moet de Ketelvink mogelijk wijken voor de herontwikkeling van het Chopinplein. De jaarvergadering heeft een onderhandelingsteam mandaat gegeven om vooruit te kijken. Basis voor de verdere gesprekken vormt een lijst van vereiste, zeer gewenste en mooi meegenomen functionaliteiten. Ook is een indrukwekkende lijst 'kansen' samengesteld.

Het onderhandelingsteam bestaat uit Joan Naus, Margreet de Nie, Yme Jan Bosma en Jouke Altenburg. Per e-mail heeft Gerrit Salzherr vanuit Oostenrijk te kennen gegeven dit team bij te willen staan.

Op 26 maart heeft het onderhandelingsteam een gesprek gevoerd met de gemeentelijk teamleider voor accommodatiebeheer, de heer Eric Brouwer. We hebben onze punten toegelicht en aan hem overhandigd.

De heer Brouwer gaat in de komende tien weken ambtelijk (is er een koppeling met andere beleidsterreinen en initiatieven mogelijk?) en politiek (waar denken de wethouders aan?) in kaart brengen wat realistische opties zijn. Medio juni zal hij het onderhandelingsteam uitnodigen voor een vervolgesprek.

Gezamenlijk hebben we als doel gesteld dat er meerdere huisvestingsopties op hoofdlijnen en consequenties worden uitgewerkt. Deze kunnen dan voorgelegd worden aan een (bijzondere) Algemene Ledenvergadering. Dat zal in juni nog niet aan de orde zijn: het zal een traject van lange adem worden.

Naast de lange termijn heeft het onderhandelings-team aandacht gevraagd voor de korte termijn. Heel praktisch: het opheffen van lekkage door rotte raamkozijnen. Daarnaast hebben we benoemd dat de NVWC in de huidige situatie geen grote bedragen noch veel tijd meer aan het inspannend onderhoud gaat spenderen. In geval van acute kwesties die het functioneren van de vereniging belemmeren (b.v. een kapotte CV) verklaarde de heer Brouwer zich bereid om mee te denken over tijdelijke oplossingen.

Het onderhandelingsteam heeft de opstelling van de heer Brouwer als constructief ervaren. Het vormt een goede start van een traject waar we weliswaar niet om gevraagd hebben, maar dat voor een levend(ig)e NVWC wel goed afgelegd moet worden.

Vragen of opmerkingen naar aanleiding van dit bericht?

Stuur een mail aan huisvesting@nvwc.nl

Natuur- bericht.nl: Bosbesuil en wachter- vlinder

Tekst en foto's: Kars Veling

Via www.natuurbericht.nl worden minimaal twee nieuwe natuurberichten per dag geplaatst. Het gaat om nieuwtjes over vogels, planten, zoogdieren, vlinders of ander soorten. Heel regelmatig komen er ook berichten over de vlinders en libellen uit de omgeving van Culemborg. Hier twee voorbeelden:

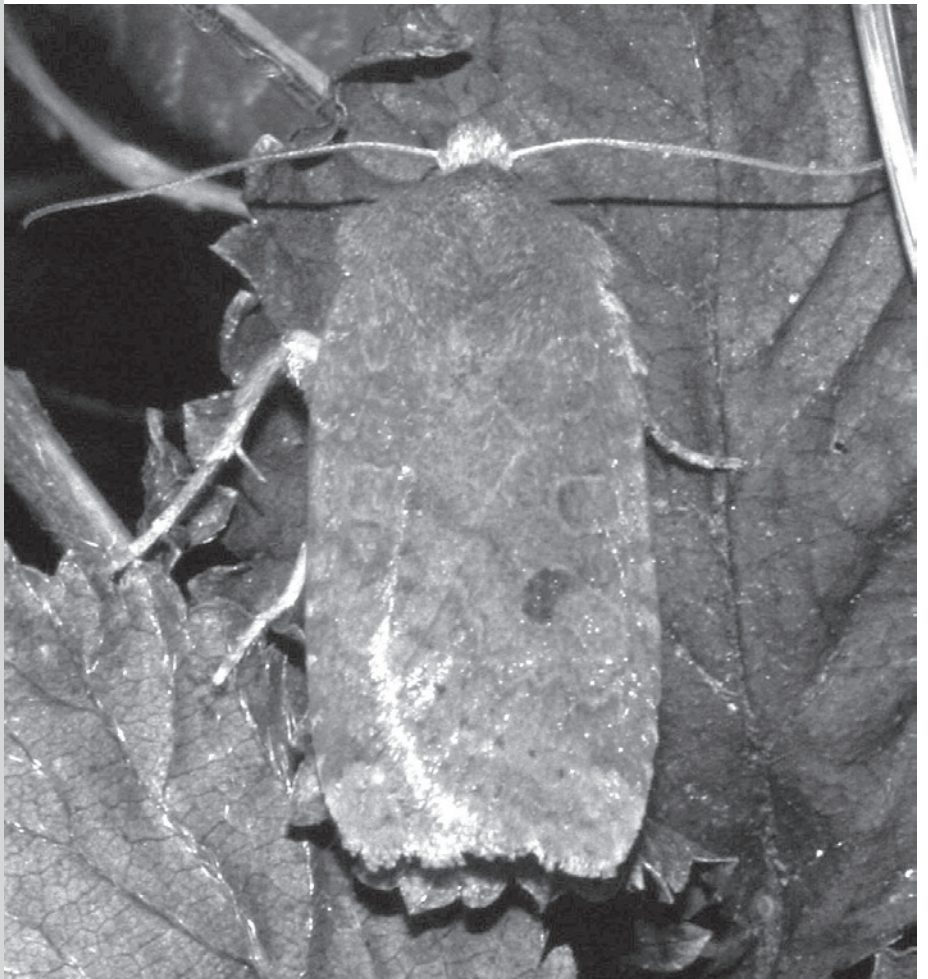
Bosbesuil

De bosbesuil is een echte wintervlinder, die aanwezig is van september tot in mei. Het is vooral een soort van de zandgronden, maar nu is hij ook in Culemborg in de Betuwe gevonden, gewoon in een tuin.

Bosbesuilen zijn normaliter actief van begin september tot half november en na de overwintering van eind januari tot in mei in één generatie. Soms is de vlinder ook actief tijdens milde winterdagen; de laatste weken van de afgelopen zachte novembermaand is hij dan ook nog volop gezien. De vlinders komen op licht en vooral ook op smeer af. In het voorjaar bezoeken ze wilgenkatjes en later in het seizoen de bloemen van klimop en overrijpe bramen. Het is een vrij klein bruin uiltje. Hij is te onderscheiden van veel andere nachtvinders doordat hij de vleugels sterk over elkaar legt, waardoor je eigenlijk maar één vleugel goed te zien krijgt. De kleur is wel erg variabel en kan variëren van lichtbruin, oranjebruin tot donkerbruin. De vlinder heeft dunne lichte lijntjes over de vleugels en donkere vlekjes.

De bosbesuil staat te boek als een vrij gewone soort die verspreid over het hele land voorkomt, vooral op de zandgronden. Het is een soort van loofbossen en struwelen, maar ook van tuinen. Hoewel de naam doet vermoeden dat de soort aan bosbes is gebonden, kunnen de rupsen van allerlei bomen en struiken leven. Als ze wat groter zijn, eten ze ook van kruidachtige planten zoals zuring. Op 30 november zat er 's avonds een exemplaar in een tuin in Culemborg in de Betuwe. Hij zat op de klimop die

Bosbesuil

Wachtervlinder

nog steeds gedeeltelijk in bloei stond, maar hij is niet drinkend gezien. De soort was nog niet eerder gemeld uit de Betuwe. Zolang de nachten niet te koud zijn kan de bosbesuil nog steeds worden gevonden. Je hoeft er niet ver voor weg, want hij zit wellicht gewoon ook bij u in de tuin. Als u hem ziet kunt u uw waarneming doorgeven via de website www.telmee.nl.

Wachtervlinder

De vorst is nog maar nauwelijks verdwenen of de eerste nachtvinders zijn al weer te zien. Ze moeten wel worden gelokt, met bijvoorbeeld licht of stroop, maar dan kun je nu onder andere de wachtervlinder aantreffen.

De wachtervlinder (*Eupsilia transversa*) vliegt vanaf september tot half november en na de overwintering weer vanaf half januari tot half mei. Tijdens milde winternachten zijn de vlinders soms ook te zien. Nu (dit bericht is gepubliceerd op 20 januari) de vorst even weg lijkt, zijn ze direct actief geworden. Er zijn meldingen van wachtervlinders op licht, maar ook al 20 stuks die met stroop zijn aangelokt. Blijkbaar heeft de iets hogere temperatuur de wachtervlinder uit zijn schuilplaats gelokt. Deze uil, die ongeveer twee centimeter groot is, is goed te herkennen aan de kleine niervormige vlek op de voorvleugel met aan weerszijden daarvan twee kleine extra zogenoemde 'satellietvlekjes'. De voorvleugel is vrij effen en heeft een warme kaneelbruine, oranjebruine of geelbruine kleur. Verse vlinders hebben soms een blauwachtige of

purperachtige glans.

De wachtervlinder is een vrij gewone soort die verspreid over het hele land voorkomt; met name op de zandgronden in loofbossen, struwelen, parken en tuinen. In het rivierengebied en de polders van Zuid- en Noord-Holland zijn de waarnemingen duidelijk schaarser. Toch zijn ze ook in Culemborg gezien, aangelokt door stroop op bomen in de Voorkoop en in de Parkstrook. De rups, die van april tot juni te vinden is, foerageert 's nachts op de bladeren van allerlei loofbomen en struiken waaronder eik, sleedoorn, meidoorn, iep en Spaanse aak. Overdag verbergt hij zich tussen samengesponnen bladeren. Oudere rupsen zijn kannibalistisch, wat wil zeggen dat ze als ze de kans krijgen hun soortgenoten opeten. De rups maakt in juni een ondergrondse cocon en verpopt zich daarin enkele weken tot maanden later. Vanaf september kunt u zelf in niet te koude nachten ook de wachtervlinder tegenkomen. Daarnaast is de zwartvlekwinteruil ook alweer te zien. Mocht u ze zien, geef dat dan door via de invoersite www.telmee.nl.

U kunt NATUURBERICHT als gadget downloaden, zodat u steeds de natuurberichtjes op uw scherm krijgt als u internet opent. Ook kunt u de berichten vinden op de website van de Groene Betuwe (www.groenebetuwe.nl).

Zwartvlekwinteruil

door Ellen Geleedst

Waar komt die naam vandaan

Pestvogel

Misschien heeft u hem wel gezien in februari: die schitterende pestvogelfoto op de website van de NVWC van Gerrit-Jan Klop. Opeens waren ze er dan op Voorkoop, in Culemborg: pestvogels. Maar zo kort, dat bijna niemand ze heeft waargenomen. Dat is natuurlijk jammer, maar met zo'n foto genieten we er allemaal een beetje van mee.

Waarnemingen en bijna-waarnemingen

Mijn waarnemingen van de pestvogel vergeet ik niet zo gauw. De eerste groep zag ik volgens mij in de eerste winter dat ik vogels keek (1995-1996) in Geldermalsen. Ook gewoon in een plantsoentje bij een keurige woonwijk. Een paar jaar later nog een keer een vergelijkbare waarneming in zo'n jaren-'80-woonwijkje ergens op Texel.

De gezelligste niet-waarneming weet ik ook nog. Oudjaar, een jaar of wat geleden. U merkt het, ik ben niet zo van de precieze data. Maar dat het oudjaar was, dat weet ik zeker. Jouke had vanuit zijn tuin pestvogels gezien rond een huis aan de Goilberdingerdijk. Na een belronde werd het erg gezellig daar. Van alle kanten kwamen de vogelaars aangescheurd, liepen een rondje tevergeefs rond de aangewezen tuin en konden daarna heerlijk aanschuiven bij Loes met verse oliebolletjes en appelflappen. Geen pestvogels, wel erg gezellig.

Vogelaars werkzaam bij de gemeente Culemborg (en er zijn jaren geweest dat dat er heel wat waren) hebben ze ooit wel eens vanuit het raam aan de Triosingel gezien. Helaas heb ik ook die niet teruggevonden.

PTT-lint

Pestvogels zijn en blijven een hele speciale waarneming, ook voor ervaren vogelaars. Waarschijnlijk komt dat ook doordat het een invasievogel is. Zo heb je ze jaren niet, zo heb je opeens een jaar dat ze op veel plaatsen opduiken. Dit jaar zijn er wel wat gemeld, maar een echt invasiejaar kunnen we dit volgens mij niet noemen. Juist dat soms jaren moeten wachten maakt het zien van pestvogels een triomfantelijke bezigheid. Super, ze zijn er weer!

Daarnaast is de vogel gewoon weergaloos mooi. De hoofdkleur een beetje bescheiden, maar door het zwarte masker is het wel een karakteristieke verschijning. Daarbij heeft hij echt wat extra's door een hele vreemde combinatie van kleurtjes aan het uiteinde van de vleugel en rond de staart. Lars Johnson omschrijft het als "op plastic lijkende rode plaatjes". Er zit geel bij, wit. Zelf herinner ik me bij de eerste waarneming

in Geldermalsen dat ik de associatie had met van dat rood-witte PTT-lint. Maar dan wel weer subtiel. Als hij helemaal bruin, zwart, wit, rood en geel zou zijn, zou ik het waarschijnlijk niet zo'n mooi beest vinden als nu. Het geheim zit hem in de subtiliteit. Daarnaast heeft hij ook nog eens een karakteristiek geluid. Kortom, het zijn en blijven spetters!

Pestkoppen en pesthekel

Het afgelopen schooljaar heb ik op een andere manier veel met pestvogels te maken. Op de basisschool waar ik werk, wordt in alle klassen gewerkt met de 'Kanjertraining'. Dat is een geweldig programma voor sociale vaardigheden bij kinderen (en ook wij als volwassenen hebben er een hoop van opgestoken). Voor de kinderen is de kern dat er gewerkt wordt met vier typen kinderen (en volwassenen), elk met een eigen kleur petje en een eigen dier. De konijntjes zijn de bange kinderen, de aapjes lachen anderen uit, de tijgers zijn de echte Kanjers die zichzelf durven zijn en tenslotte de pestvogels zijn de pestkoppen. Bij elk dier hoort een eigen afbeelding.

Waarom vertel ik dit nu? Omdat de afbeelding die bij de pestvogel hoort een roofvogel is. Dan merk ik opeens weer dat ik toch ook wel vogelaar geworden ben in de loop der jaren. Want ik begrijp best, dat zo'n gemeen kijkende roofvogel beter past bij een pestkop dan de weergaloos mooie echte pestvogel. Maar kloppen doet het niet. Overigens is dat, naast de tenenkrommende naam 'Kanjertraining' (m.i. een veel te hoog Tsjakka-gehalte) de enige smet op deze training.

Het is een geweldig effectief programma. Niet onomstreden, doordat de gepeste kinderen niet als slachtoffer worden gezien, maar juist worden uitgedaagd om zelf iets aan de situatie te veranderen, maar dat ter zijde. Ik ben er zeer enthousiast over.

Terug naar de vogel. Is de pestvogel dan zo'n pestkop? Komt daar die naam vandaan? Welnee, reden om er een pesthekel aan te hebben, is er niet. Ze eten vooral bessen van de Gelderse roos en wie wil die nou verder hebben? Nee, daarmee kunnen we de naam 'pestvogel' niet verklaren.

De pest

Er is een andere verklaring voor de naam. Eindelijk eens niet een ingewikkeld of vaag verhaal. Eerder vertelde ik al dat de pestvogel een invasievogel is. Zo zag je hem jaren niet en zo kwamen ze in aardige groepen voor. Dat maakte dat de vogel in de Middeleeuwen in verband werd gebracht met de pest, die ook in invasies ons land bereikte. Hele duidelijke verbanden tussen de winters waarin de pest de kop op stak en invasies van de pestvogel zijn er in de literatuur niet te vinden. Het is ook lastig omdat de mensen die zich bezig hielden met geschiedschrijving vaak de pestvogel niet herkenden.

In het boek van Klaas Eigenhuis worden er wel allerlei verwarrende opsommingen gegeven van mogelijke pestjaren en mogelijke omschrijvingen van vogels die op de pestvogel kunnen slaan, maar daar waag ik me toch maar niet aan.

Wel kan ik nog meedelen waar de naam van de ziekte 'de pest' vandaan komt. Dat komt zeer waarschijnlijk van het Franse 'perdere', dat 'ten gronde richten' betekent. Gezien het verloop dat deze ziekte o.a. in de Middeleeuwen had, vind ik dat een zeer aannemelijke verklaring.

De menselijke kant

Ik herinner me ook het boek 'La peste' van Albert Camus, dat ik voor mijn eindexamen Frans gelezen heb. Daarin beschrijft Camus hoe in een Algerijnse stad de pest de kop opsteekt. Indringend is de angst bij mensen, die zich o.a. uit in het mensonterende feit dat men de doden niet durfde te begraven, uit angst om zelf besmet te raken. Angst roept zeker niet het fraaiste in mensen op.

Gelukkig horen dit soort associaties wel bij de ziekte, maar zeker niet bij het waarnemen van de vogelsoort. Met de herinneringen aan appelflappen en oliebolletjes, durf ik bijna te stellen dat het waarnemen van pestvogels verbreedert. Ik wens ons dan ook volgende winter weer eens een echt goed pestvogeljaar toe. 🐦

Natuur- feestdagen Groepen 8 Culemborg- se Basis- scholen

Tekst en foto's: Frans Waroux

Op maandag 15, dinsdag 16 en donderdag 17 februari was het feest in het Beesdse Veld. In een griend van Staatsbosbeheer aan de Daam van Dijkweg was een gezellige opstelling gemaakt om daar kinderen van de hoogste klassen van het basisonderwijs te onderrichten in 'het werken in een griend'.

De week hiervoor waren deze leerlingen al te gast geweest in De Ketelvink. Daar werd aan de hand van diabeelden door Gerben Overweg of Pauline Hoevenaars van de Gemeente Culemborg het een en ander over verteld over met name de komkleigronden. Hoe deze zijn ontstaan en wat je ermee kunt doen. Nou, dat was niet zo heel veel. Het is natte, minder vruchtbare grond en je kunt er eigenlijk niets op verbouwen. Wat er wel goed op groeit, zijn wilgen. Snel groeiende bomen die graag met hun wortels in de nattigheid staan. En omdat vroeger vrijwel alles wat aan een wilgenboom groeide gebruikt kon worden, werden deze gronden vol gezet met zogenaamde wilgenstobben. Een soort lage knotwilgen waar de griendwerkers heel eenvoudig de takken van konden afhakken om die voor diverse doeleinden te gebruiken.

in de Ketelvink gaf een oud-griendwerker, Aart Horden, een leuke en bijzonder informatieve uitleg hoe het er vroeger, zeg maar zo'n 50 jaar geleden, aan toe ging. De kinderen luisterden met volle aandacht naar zijn schitterende verhaal.

Werd er vroeger door de scholen voor de kinderen een Boomplantdag georganiseerd, nu wordt er een Natuurfeestdag gehouden. Op die dagen komen de kinderen op de fiets naar deze buitenlocatie en gaan dan onder leiding

van een deskundige zelf grienden snoeien. Gewapend met een takkenschaar en jiri-zaag gaan vier of vijf kinderen zo'n wilgenstobbe te lijf. De takken worden zo laag mogelijk afgezaagd en worden daarna afgevoerd. Dat afvoeren wil er nog wel eens bij inschieten want liefst willen de kinderen alleen maar bezig zijn met zagen en knippen. Het sjuuwen, dan wel het wegslepen van die takken komt dan wel later.

Deze takken worden later volgens een bepaalde structuur 'opgebost'. Daarvoor was Leen van den Ham aanwezig. In het dagelijkse leven is hij beheerder van de eendenkooi in Deil. Nu laat hij zien hoe dat opbossen in zijn werk gaat. Takkenbossen met een lengte van 3,65 meter, tenminste 7 flinke takken in de bos en nadat er inderdaad met twee wilgentwijgen (1-jarige wilgentak) en bos van is gemaakt moet die tenminste een omvang hebben van 70 centimeter. Het is een genot om te zien hoe Leen dat doet. Een kunst die je jezelf echt moet aanleren.

Na dit opbossen mochten de kinderen een tak gaan 'schillen'. Met die tak mochten ze dan later een afbakbroodje boven het open vuur houden dat door een van de mensen van de gemeente Culemborg was aangelegd. En dat was niet verkeerd. Even op een bankje genieten van de warmte van het houtvuur in een grote ronde, metalen pan. Met iets minder dan 0 graden op de thermometer was het best fris te noemen, zodat een warm broodje met een beker chocolademelk er bij de kinderen best wel in ging.

Om het daarna compleet te maken, gingen de groepjes nieuwe stobben planten. Met een metalen 'pin' die wat op een grondboor lijkt, werd een gat in de grond geprikt. In ieder geval diep en breed genoeg om er een wilgentak in te steken. Deze tak gaat nu vanzelf

groeien. Daar hoeft nu niemand meer iets aan te doen. En zo is de cirkel weer rond.

Om half twaalf ging de hele klas op de foto en daarna op de fiets weer richting school. Een leuke dag, zowel voor de leerlingen als voor het onderwijzend personeel terwijl ook de mensen die de groepjes kinderen moesten begeleiden er schik in hadden. In ieder geval een activiteit die scoort en nog eens laat zien dat samenwerking tussen de gemeente Culemborg, Staatsbosbeheer en de Natuur en Vogelwacht Culemborg tot best leuke resultaten kan leiden. Hopelijk tot volgend jaar. 🐦

Periode: januari - februari 2010

VAN DE Leesplank

door Leo van der Kooij

't Altenatuurtje

Dit nummer meldt een succes op natuurbeschermingsgebied. Na jarenlang gesteggel rond het kleine, maar strategisch gelegen natuurgebied de Zevenbanse Boezem is afgelopen jaar de knoop doorgehakt. Vlak voor de jaarwisseling werd bekend dat Brabants Landschap in bezit komt van een deel van dit gebied. Zonder de vasthoudende acties van de vereniging Altenatuur zou hier een grote horecaonderneming zijn neergestreken. Het gebied is een belangrijke schakel in de natuurverbinding tussen de Biesbosch en het land van Altena.

Lees hierover op badzijde 20-24. In het blad verder nog een leuk op de jeugd gericht artikel over de huismus (bladzijde 25-30) en Wilde planten in een ingerichte ecologische verbindingzone (in 3 jaar meer dan 20 soorten erbij zie bladzijde 45-48). Het verband tussen zondagsschool en paddenvreesnoot geweten dat er zo'n verband zou kunnen bestaan- wordt in dit nummer ook nog aangetoond. Nieuwsgierig geworden? Lees dan bladzijde 42-44.

Argus

Argus komt met een artikel over het verkeerde gebruik van afschotcijfers als die maatgevend worden voor de stand van bejaagbare soorten. Jagers gebruiken deze cijfers om daarmee hun recht op het beoefenen van de "jachtsport" te verdedigen. (bladzijde 5-6). Verder gaat het over Wilde Zwijnen "Een opgejaagde, beschermde diersoort", waarin de auteur aantoont dat het faunabeheer met betrekking tot de wilde zwijnen meer weg heeft van een vorm van extensieve veeteelt. In de RK kerk wordt tijdens zgn. Hubertusmissen onverbloemde

jachtpropaganda gevoerd. In het pak gestoken jagers met hun honden en valken worden in de kerk gezegend en luisteren naar de preek van de pastoor die de jacht aanprijst als "Bewust omgaan met de Schepping". Mijn mening is dat zulke praktijken in een extra schril licht komen te staan gezien de bejegening van "praktiserende homoseksuelen" door diezelfde RK Kerk (bladzijde 10-12). Daarnaast is er nog het verschijnsel van de jachtkermis, een soort beurs waarbij op allerlei manieren propaganda voor het jagen wordt gemaakt en de vele misstanden op dat gebied worden vergoelijkt of ontkend. Tijdens zulke presentaties grijpen de stoere mannen in het groen vaak naar geweld om tegengeluiden van actievoeders te smoren.

Brachytron

Het 2 maal per jaar verschijnende Brachytron komt met een hel mooi verzorgd Engelstalig nummer. De reden hiervan is dat er verslag wordt gedaan van een Duits-Nederlands symposium over libellen. Het symposium werd gehouden in Kranenburg, vlak over de Duitse grens bij Nijmegen, op 19 september 2004. Voorts wordt aangekondigd dat Brachytron vanaf dit jaar samen met de Libellenvereniging Vlaanderen gepubliceerd wordt. Elk artikel wordt afgesloten met Engelse, Nederlandse en Duitse samenvattingen.

De volgende onderwerpen komen aan de orde: Organisatie van het libellenonderzoek in Nederland en Noordrijn-Westfalen, Verspreiding van de mercurijuffer in NRW, idem van de hoogveenglanslibel in Nederland, Soortbeschermingsplan voor de groene glazenmaker in Nederland, Libellen van hoogvenen en heiden in Westmünsterland,

verspreiding van libellen van stromende wateren in NL en NRW, libellen in veenwateren in het gebied van de Hoge Venen in het grensgebied tussen België en Duitsland en het werken met en de toepassing van de habitatrichtlijn in NL en NRW. Al met al een stevige, maar interessante kost in een rijk met foto's -helaas niet in kleur- van libellen en diverse leefomgevingen geïllustreerd nummer.

Op bladzijde 28 kijkt een van onze leden ons aan vanaf een foto. Het is Jandirk Kievit, die zijn geliefde plant in de hand houdt. Als de lezers van dit artikel ontdekken om welke plantensoort het gaat laat het dan aan mij weten.

Groene Hart Visie

In elke aflevering van Groene Hart Visie staat een kaart afgedrukt waarop alle plannen die de openheid van het gebied aantasten staan in rood ingetekend. Deze keer staan er 42 aangetekend. Gelukkig is een megalomaan plan (voorlopig?) van de baan; de Belle van Zuylentoren ten westen van Utrecht die 262m. (!) hoog zou worden. Tegen de 42 rode bedreigingen staan 11 groene kansen. Wanneer zal eindelijk eens groen winnen van rood?

Nieuwsbrief EIS-Nederland

Deze aflevering geeft een overzicht van ontwikkelingen met betrekking tot het determineren, inventariseren en monitoren van de ongewervelde dieren in ons land. De resultaten hiervan verschijnen regelmatig in de Nederlandse Faunistische Mededelingen. Eind 2009 zijn er weer twee deeltjes aan deze sinds 1984 verschijnende reeks toegevoegd. In nummer 31 staan 11 verschillende artikelen over diverse insectengroepen en soorten. Nummer 32 is een speciaal nummer over de Nederlandse waterpoliepen. Daarnaast geeft EIS-Nederland ook Entomologische Tabellen uit. Hiervan verscheen onlangs de vierde uitgave geheel gewijd aan de Nederlandse Prachtkevers. Besprekingen van deze recent verschenen publicaties staan op bladzijde 7 en 8.

Ook aan de serie Nederlandse Fauna worden steeds nieuwe delen toegevoegd. In 2009 waren dat deel 8 over zweefvliegen en deel 9 over amfibieën en reptielen. Er wordt gewerkt aan deel 10 over de Nederlandse biodiversiteit en aan een deel over de bijen. Wat betreft dit laatstgenoemde werk worden we bijgepraat op bladzijde 5. Wist u dat er in ons land 340 soorten wilde bijen verdeeld over 36 genera voorkomen?

De knipselkrant

In de knipselkrant staat een selectie van artikelen en nieuwsberichten over wilde dieren en landbouwhuisdieren die uit landelijke en regionale kranten geknipt zijn. Ik vind het altijd onthullend te lezen hoe in de Telegraaf- de krant van wakker Nederland – op een tendentieuze manier geschopt wordt tegen natuurbeschermers en mensen die actie voeren voor een diergericht faunabeleid. Op bladzijde 5 staat weer een duidelijk voorbeeld van de manier waarop de Telegraaf ruimte biedt aan rancuneuze jagers om hun gal over de natuur- en faunabeschermers te luchten. Desgevraagd geeft CDA-kamerlid Koopmans, toch al geen voorstander van natuurgerichte beleidsplannen, als commentaar dat de Ecologische Hoofdstructuur wel met minder geld toe kan. Op zo'n manier worden de geesten rijp gemaakt zich af te keren van een nationaal beleid voor natuurbescherming.

De Kruisbek

De vogelwacht Utrecht is opgedeeld in 5 afdelingen die samen de hele provincie bestrijken. In dit nummer van De Kruisbek geeft elke afdeling een beknopt verslag van zijn activiteiten in 2009. Nieuw is de rubriek "Voor u gelezen" waarin Frank Sidler de inhoud van een aantal verenigingsbladen bespreekt. Zou dat idee door het lezen van Hak-AL opgekomen zijn?

In ieder geval wordt ons tijdschrift in Utrecht met interesse gelezen, want het artikel van Dirk van Opheusden in jaargang 30

nummer 4 over de hybride "uitgaf" wordt geciteerd. (bladzijde 12-13). Verslagen van een vogelreis naar Cyprus en een kraanvogelexcursie naar Diepholz- vlak bij Osnabrück- beslaan het merendeel van de overige bladzijden.

De Levende Natuur

Het eerste nummer van 2010 van De Levende Natuur is een Thema-nummer van maar liefst 80 bladzijden dik.

Het onderwerp is deze keer Ganzen in Nederland en Vlaanderen. In totaal zijn 18 artikelen opgenomen waarin een groot aantal aspecten van de overwinterende en de broedende ganzen wordt behandeld. Bij de overwinterende ganzen gaat het om 9 soorten waaronder een exoot, de grote canadese gans. Als we de aantallen van al die soorten bij elkaar optellen komen we alleen voor ons land op 13,4 miljoen exemplaren. Al jarenlang is er sprake van een sterke toename van de aantallen met uitzondering van de Taigarietgans, die duidelijk is afgenomen en de zwartbuikrotgans die sterk fluctueert. De ganzen foerageren bijna uitsluitend op boerenland. Zij profiteren van de veranderingen in de Nederlandse landbouw en dat in tegenstelling tot de weidevogels die door diezelfde veranderingen juist achteruit gaan. (bladzijde 5-9). Ook in Vlaanderen nemen sinds 1990 de aantallen toe. Het gaat hier wel om minder soorten en lagere aantallen. Opvallend is het naar verhouding grote aantal kleine rietganzen. Van deze soort overwinteren in Vlaanderen ruim 40.000 exemplaren. Dat lijkt niet zo veel, maar dat betekent wel 80% van de hele wereldpopulatie. Terwijl in het artikel over de Nederlandse winterganzen de nijlgans helemaal niet genoemd wordt, wordt deze soort in Vlaanderen wel in de grafiek opgenomen. (bladzijde 10-13). Een nog groter succesverhaal wordt geleverd door de broedende ganzen. Hierbij gaat het in 2008 al om 13 soorten. Ook hier wordt aan de talrijke nijlgans geen letter besteed. De "soepgans" een hybride tussen wilde grauwe

ganzen en ontsnapte, verwilderde tamme huisganzen doet wel mee in de telling en staat inmiddels al op de gedeelde 3e plaats. (bladzijde 40-44). Natuurlijk hebben al die ganzen invloed op hun omgeving. Er is sprake van schade in de landbouw en in natuurgebieden. Aan verschillende van die problemen en mogelijke oplossingen zijn de overige artikelen gewijd. Het nummer sluit dit thema af met een zeer lezenswaardig artikel over "Ganzen in de lage Landen". (bladzijde 76-79).

NVL-Nieuwsbrief

In de NVL-Nieuwsbrief wordt melding gemaakt van een opmerkelijk feit; op 24 mei van het afgelopen jaar werden vroeg in de morgen om 4.00u. twee libellen gevangen in de mistnetten die vogelaars hadden opgesteld om vogels te vangen om ze te ringen. Op 30 mei werd er weer een gevangen. In alle gevallen ging het om grote keizerlibellen. (bladzijde 6-7).

RAVON

RAVON geeft het waarnemingenoverzicht van reptielen, amfibieën en vissen van 2007 en 2008. Bij veel soorten zijn weer nieuwe uurhokken ingevuld. Bij de vissen is er sprake van een verontrustende toename van exotische, invasieve soorten. Het merendeel van deze soorten is afkomstig uit het stroomgebied van de Donau. Sinds er ten behoeve van de scheepvaart een kanaal is aangelegd ter verbinding van de Rijn en de Donau komen steeds meer soorten en dat geldt niet alleen voor vissen onze kant op. Kaartjes waarop iedere soortgroep en soort met stippen is aangegeven waar in de jaren 2007 en 2008 de betreffende soort is aangetroffen staan op de overige bladzijden. Ik heb gekeken welke soorten in ons werkgebied zijn aangetroffen en gezien dat er 8 soorten amfibieën, een soort reptiel en 19 soorten vissen zijn geteld. Wat ik niet wist is dat er volgens een van deze kaartjes vlak ten zuiden en ten westen van Culemborg ringslangen blijken voor

te komen. (zie het kaartje op bladzijde 70).

Rivierenmagazine

Rivierenmagazine brengt ons op de hoogte van allerlei werkzaamheden plannen voor dijken en uiterwaarden. In Overasselt wordt een vennengebied in oude glorie hersteld. Het gebied had veel te lijden van verdroging en dreigde bovendien dicht te groeien met bomen en struiken. Er is al veel geplagd en gekapt, maar nu is er een plan voor aanpak van de verdroging. In 2010 zal het, mits goedgekeurd door de Provinciale Staten worden uitgevoerd. (zie bladzijde 9-10). In onze omgeving wordt de verkeersveiligheid op de Diefdijk verbeterd. Momenteel is er doordat er enkele bedrijven zijn gevestigd, zoals een transportbedrijf en een afvalverwerker/sloper, teveel vrachtverkeer op deze smalle weg. Dat geldt ook voor de Meerdijk bij Acquoy en de Nieuwe Zuider-Lingedijk. Bovendien nodigen de lange rechte stukken uit tot te hard rijden. Een werkgroep gaat uitzoeken welke verbeteringen er mogelijk zijn. (bladzijde 11). Nog dichterbij zijn het de plannen van Culemborg voor de uiterwaarden ten oosten van de stad, die onze aandacht vragen. Op bladzijde 20 kunnen we lezen wat dat plan inhoudt en een kaartje laat zien hoe het kan worden. In het hele rivierengebied zal de komende jaren zeker veel gebeuren. Zoveel wordt wel duidelijk als we de inhoud van dit blad tot ons genomen hebben.

Van Nature

Van Nature blijft aandacht vragen voor de benarde toestand van de Nederlandse natuur.

Mooie plannen zijner wel maar als het op uitvoering aankomt, worden die op de lange baan geschoven of afgezwakt. En dat terwijl de biodiversiteit nog steeds afneemt. (zie bladzijde 9-10 en 18). Gelukkig zijn er gebieden waar wel voortvarend wordt aangepakt. Een mooi voorbeeld is de vogelboulevard Schouwen, ook wel bekend onder de naam "Plan Tureluur". Het plan

nadert zijn voltooiing en dan is het oorspronkelijke natuurgebied aan de kust van de Oosterschelde vertienvoudigd. (bladzijde 11-13). Ook ten westen van 's Hertogenbosch worden natuurgebieden aan elkaar geregen en vergroot (bladzijde 20-21).

Vlinders

Vlinders besteden aandacht aan de nieuwe wetenschappelijke namen van 10 soorten dagvlinders. In 3 gevallen gaat het slechts om een andere spellingswijze. De bekende dagpauwoog gaat nu *Aglais io* heten. Dacht je dat je het wist, moet het weer anders. Het waarom lees je op bladzijde 4. Heb je wat rot fruit, leg het dan ergens in de tuin. Gegarandeerd dat er nachtvlinders op af komen. In een boomgaard in Beusichem werden op 9 oktober 2009 17 soorten nachtvlinders geteld die op afgevallen, rottend fruit waren afgekomen. (bladzijde 6).

Verder lezen we ondermeer over rupsen, vlinders als verkeersslachtoffer en is het genieten van een mooie reportage over het Aostadal, een vlinderparadijs in de Italiaanse Alpen. Het echtpaar Buijs kwam tot 88 soorten dagvlinders gedurende hun vakantie van 15 juni tot 7 juli 2009 (bladzijde 20-22). Zoals altijd staat ook dit nummer weer vol met prachtige foto's.

Vakblad Natuur en Landschap

In de vorige aflevering van mijn rubriek kondigde ik het al aan: Het Vakblad Natuur en Landschap is gefuseerd met Boomblad en gaat 10 maal per jaar verschijnen. Dat is te merken want ik heb nu twee nummers voor mij liggen. Beide nummers hebben 38 bladzijden en staan vol met artikelen over landschap, planten en dieren en het beheer van terreinen. Een actueel onderwerp in de afgelopen sneeuwrijke winter is het effect van strooizout op de natuur. Tonnen strooizout zijn over de wegen uitgestrooid en het grootste deel komt in de natuur terecht. Op bladzijde 8-9 van het februari-nummer geven vijf mensen hun mening over het

te verwachten effect. Ieder geeft zijn commentaar vanuit zijn eigen invalshoek.

Het zou te ver voeren om alle onderwerpen, en het zijn er heel veel, hier zelfs allen maar aan te stippen. Ik noem slechts een pleidooi voor begrazing door schapen, het functioneren van een natuurbrug en actie voor de hoogveenglanslibel. Iedereen die ook maar enigszins in het wel en wee van onze natuur geïnteresseerd is, kan dit tijdschrift eigenlijk niet laten liggen.

Vogelnieuws

Als je Vogelnieuws leest beseft je hoeveel landbouw en vogels met elkaar te maken hebben. Ontwikkelingen in de landbouw pakken desastreuus uit voor die vogels die afhankelijk zijn van graslanden en akkerbouwgebieden. Een voorbeeld is de veldleeuwerik. Nog 30 jaar geleden een van de talrijkste broedvogels van het boerenland, is het aantal broedparen nog geen 10% van de oorspronkelijke stand. Hoe de landbouw de veldleeuwerik gemaakt en gebroken heeft lees je op bladzijde 14-15.

Vogels

In Vogels een ander voorbeeld van die invloed. Hier gaat het over de Kempphaan. Ook die zijn bijna verdwenen. (bladzijde 8-13). Wat een geweldige tekenaar is Erwin van der Kolk. Prachtig hoe hij op bladzijde 20-21 een groep kustvogels neerzet in een door een laagstaande zon beschenen keienstrand. Het blad besteedt verder aandacht aan de mooiste vogelgebieden van ons land, spechten, baltsende vogels en nieuwtjes uit wetenschap en internationale vogelbescherming.

Zoogdier

In Zoogdier komt de nieuwe veldgids Europese Zoogdieren ter sprake. De drie auteurs komen aan het woord en vertellen over hoe de gids tot stand is gekomen. Wist u trouwens dat er in ons land een soort zoogdier voorkomt die

nergens anders ter wereld wordt aangetroffen? Het is de noordse woelmuis. Het dier past op twee manieren bij ons land: het is klein en het wordt bedreigd. Het leefgebied wordt kleiner en raakt verbrokkeld. Als er niets gedaan wordt is de kans groot dat deze soort uit ons land en daarmee uit de wereld zal verdwijnen. Waar het diertje nog voorkomt, hoe het in die gebieden ermee gesteld is en wat er nodig is om de soort in stand te houden lezen we in het openingsartikel.

Hazen in Vlaanderen, vleermuizen langs de kust en verslag van een zomerkamp in Portugal zijn enkele van de overige onderwerpen.

Vogelbalans 2009

Naast deze besproken tijdschriften ontving de NVWC nog de Vogelbalans 2009 met als thema "flyways" (Nieuw Nederlands voor trekwegen). Vooral de lange afstandstrekvogels hebben het moeilijk. Midden in deze uitgave staat een lange lijst van elke in Nederland voorkomende broedvogel en wintergast. Met gekleurde stippen worden toename (groen), afname (rood) gelijk blijven (geel) en onbekend (wit) aangegeven.

Birdpix

Ook het ontvangen fotoboek "Birdpix" doet wat de titel betreft mee aan de Engelse mode.

Het is weer een heel mooie verzameling vogelfoto's. Mooie portretten, sfeervolle plaatjes en interessante gedragingen van 72 verschillende vogelsoorten vullen de pagina's. Bij elke foto vertelt de fotograaf hoe de foto tot stand gekomen is. De technische gegevens staan er ook bij. Aan het eind van het boek stellen de 51 fotografen zich voor.

Een kleine kanttekening mijnerzijds betreft het afdrukken van sommige foto's over twee bladzijden. In een paar gevallen bijvoorbeeld de zomertaling (bladzijde 24-25), de boerenwaluwen (bladzijde 48-49) en de tureluur (bladzijde 50-51) is dat bijzonder slordig gedaan. Op zo'n manier wordt aan een mooie foto geen recht gedaan.

Lijst van ontvangen tijdschriften;

't Altenatuurtje, Natuurbeschermingsvereniging ALTENATUUR, jaargang 29 nummer 2, januari 2010

Argus, De Faunabescherming, jaargang 34 nummer 3, oktober 2009
Brachytron, Ned. Ver. voor Libellenstudie, jaargang 12 nummer 1, januari 2010

Eis-Nieuwsbrief, European Invertebrate Survey- Nederland, nummer 50 december 2009

Groene Hart Visie, Stichting Groene Hart, nummer 28, februari 2010

Knipselkrant, De Faunabescherming, jaargang 33 nummer 1 januari 2010

De Kruisbek, Vogelwacht Utrecht, jaargang 53 nummer 1, februari 2010

De Levende Natuur, jaargang 111 nummer 1, januari 2010

NVL Nieuwsbrief, Ned Vereniging voor Libellenstudie, jaargang 14 nummer 1, februari 2010

RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland, jaargang 11 nummer 4

Rivierenmagazine, Provincie Gelderland, Dienst Landelijk Gebied en Rijkswaterstaat (dir. O.Nederland), nummer 22, winter 2009/2010

Van Nature, Vereniging Natuurmonumenten, jaargang 20 nummer 1, februari 2010

Vakblad Natuur Bos en Landschap, jaargang 7 nummers 1 en 2, januari en februari 2010

Vlinders, De Vlinderstichting, jaargang 25 nummer 1, februari 2010

Vogelnieuws, Vogelbescherming Nederland, nummer 1, februari 2010

Vogels, Vogelbescherming Nederland, jaargang 30 nummer 1 voorjaar 2010

Zoogdier, Zoogdierverseniging Nederland en Vlaanderen, jaargang 20 nummer 4, winter 2009

Vogel- opvang op losse schroeven

door Ruud Post

Vrij snel na het in het leven roepen van de werkgroep wintervoeding vogels in 1995, werd het de werkgroep duidelijk dat naast aandacht voor een draaiboek ook iets gedaan moest worden voor de winterslachtoffers onder de vogels. Ook werd het de werkgroep duidelijk dat op het gebied van opvang vogels weinig, zo niet niets, actief geregeld was voor noodlijdende dieren. Om dieren formeel op te mogen opvangen, bleek een vergunning noodzakelijk te zijn. Die vergunning bleek voor de NVWC niet bereikbaar.

De reden dat de AID deze opvangvergunning niet kan verstrekken, komt voort uit het gegeven dat de kinderboerderij de Heuvel op naam van Roel van Zoelen al een vergunning had voor 24-uurs opvang. Twee vergunningen in een gebied als Culemborg was in de ogen van de AID te veel en zij adviseerde de NVWC in contact te treden met de vergunninghouder.

Omdat Roel niet meer de beheerder is van de kinderboerderij werd contact gezocht met de gemeente. Met de gemeente werd snel een overeenkomst bereikt hoe de vogelopvang geregeld kon worden zodat vanaf dat moment de (prettige) samenwerking met de gemeente, voor wintervoeding en opvang van noodlijdende dieren, een feit werd.

De opgevangen dieren werden binnen 24 uur door de groepsleden van de winterwerkgroep ondergebracht bij 't Klaphek in Nieuwegein. Overdag werden de beesten opgevangen door medewerkers van kinderboerderij de Heuvel en na kantooruren en in het weekend door leden van de werkgroep. Deze structuur heeft in deze vorm vijf jaar stand gehouden tot het moment dat de dierenambulance Vianen in contact trad met de NVWC en de Culemborgse vogelopvang deed veranderen.

De opzet werd in een praktische vorm omgebogen. De beesten werden opgevangen en de NVWC en de Kinderboerderij kregen een depotfunctie. Nu behoeven de dieren slechts binnen 24-uur te worden opgehaald. Het voordeel dat ontstaat, is dat de dierenambulance uit Vianen niet elk moment voor ieder Culemborgs dier hoeft uit te rukken. Bovendien kunnen de dieren voor observatie worden opgevangen en de tijd worden gegund om binnen 24 uur met rust en voeding alleen al voldoende te herstellen om vervolgens weer in de natuur te worden vrijgelaten.

Werkmethode

Thans worden de Culemborgse beesten door de melder, tijdens kantooruren, gebracht naar de Kinderboerderij de Heuvel. Na kantooruren en in het weekend wordt deze taak overgenomen door de werkgroepleden Wintervoeding van de NVWC. Beesten die in Culemborg zijn opgevangen, worden na ontvangst, binnen 24 uur door de dierenambulance opgehaald en in diverse asielen in de regio voor verdere verzorging ondergebracht. Het is ter beoordeling van de ontvanger of het dier snel, eenvoudig en voldoende kan herstellen om weer te worden vrijgelaten. Om praktische reden kan het voorkomen dat de NVWC of de Kinderboerderij de Heuvel het advies af geeft om direct de dierenambulance in te schakelen om het dier zo snel mogelijk onder te brengen. Bij een vondst van een roofvogel wordt dit advies al gauw gegeven. Een roofvogel is kwetsbaar en hulp bieden is vrij specialistisch. Bovendien, door in vele handen over te gaan wordt het stressgehalte van een vogel verhoogd. Een belangrijke reden om met zo kort mogelijke lijnen te werken. Het direct op laten halen door de ambulance bevordert de korte lijn. Deze methode heeft in de praktijk bewezen werkbaar te zijn en toch zijn er grote wijzigingen te verwachten.

De verandering(en)

De wetgever heeft in het vorige jaar middels een schrijven duidelijk gemaakt dat de regel(s) voor de kwaliteit van opvang van beschermde inheemse diersoorten per 1 juli 2009 door middel van de gewijzigde ontheffing, artikel 75 flora- en faunawet, zijn veranderd. In detail zijn de wijzigingen ons nog niet duidelijk geworden, wel duidelijk is dat de vergunninghouder een nieuwe aanvraag voor 1 juli 2012 moet indienen zodra er gedacht wordt te kunnen voldoen aan de voorwaarden. Een soort kip-of-ei-situatie, omdat de voorwaarden zoals gezegd nog niet bekend zijn. Inmid-

dels heeft het eerste gesprek met de gemeente wel plaatsgevonden om te overleggen hoe hiermee om te gaan.

In dit overleg zijn de navolgende punten als agenda-punt voor het volgende overleg vastgesteld. Onderzocht moet worden:

1. Rust er op de gemeente een wettelijke verplichting voor het opvangen van inheemse beschermde dieren.
2. Is het opvangen van inheemse beschermde dieren opgenomen in de gemeentelijke vordering.
3. Beide punten zijn niet van toepassing maar het is voor de gemeente een uitdrukkelijke wens om, als service, binnen de gemeentegrenzen beschermde inheemse dieren op te vangen.

Vooralsnog blijft tot juli 2012 gelden dat de werkgroep namens de NVWC inheemse dieren na kantooruren blijft opvangen. Hoe het gaat na juli 2012 ligt in de toekomst en wij houden de lezers van de Hak-al op de hoogte. 🐦

Het Steunpunt NME Culemborg is een samenwerkingsverband tussen de gemeente Culemborg en de Natuur-en Vogelwacht Culemborg. Per jaar worden er 10 thema-activiteiten georganiseerd, waarvan 6 met een natuur en/of milieuthema. Bij iedere activiteit helpen z'n 25 vrijwilligers bij de uitvoering. Het Steunpunt bevindt zich op de bovenverdieping van kinderboerderij 'De Heuvel'.

HET STEUNPUNT NME CULEMBORG

Activiteiten & nieuws

Foto's & teksten
Pauline Hoevenaars

Afval, weggegooid geld?

AANDACHT VOOR AFVAL OP KINDERBOERDERIJ

Op zondag 7 februari organiseerde het Steunpunt Natuur- en Milieu Educatie een activiteit op kinderboerderij De Heuvel met het thema afval. Driehonderd kinderen en volwassenen brachten een bezoek aan de kinderboerderij tijdens deze activiteit. De bezoekers zijn een stuk wijzer geworden over het hoe en waarom van gescheiden inzameling van plastic afval en goed rioolgebruik.

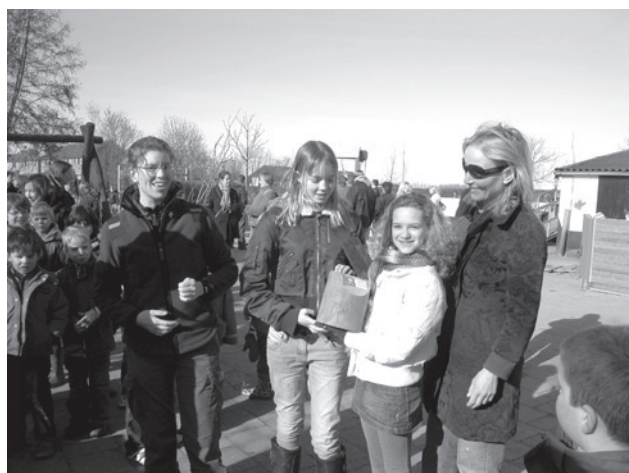
Dat er van afval nog heel mooie dingen gemaakt kunnen worden is overduidelijk geworden op de kinderboerderij. Kinderen hebben prachtige vazen gemaakt van plastic flessen en mooie kladblokjes van restpapier. Eén kraampje was ingericht met mooie spullen van de Wereldwinkel, allen gemaakt van afvalmateriaal. Voor velen was het een eyeopener dat vochtig toiletpapier en schoonmaakdoekjes niet in het toilet thuis horen. Aan de hand van pompen en foto's werd duidelijk gemaakt dat deze producten voor verstoppingen zorgen in de pompen in het riool. Welke spullen er allemaal uit de verstopte pompen gehaald worden, was ook te zien. Er waren twee spellen voor kinderen: een afvalsorteerspel waarbij het juiste afval in de juiste container gedaan moest worden en een recycle spel waarbij het juiste eindproduct bij het juiste afvalproduct gevonden moest worden. Buiten vermaakten de kinderen zich met het gooien van blikjes in een blikvanger. Hoe en waarom het plastic afval gescheiden wordt, was te zien bij een kraampje van de AVRI. Een medewerkster van de AVRI liet het hele proces van de inzameling van plastic afval zien en gaf voorlichting over hetgeen er van dit plastic allemaal gemaakt wordt. Tot slot was er een wedstrijd. Op cartoons konden kinderen aangeven welke fouten gemaakt werden bij het rioolgebruik en wat de oplossing hiervoor zou zijn. Uit de deelnemers zijn de drie beste oplossingen geselecteerd. Deze drie kinderen kregen een afvalsorteerauto als prijs.

Hutje Mutje

VEEL BOUWERS OP KINDERBOERDERIJ DE HEUVEL

Op zondag 7 maart organiseerde het Steunpunt Natuur- en Milieueducatie de activiteit 'Hutje Mutje'. Maar liefst 1000 kinderen en volwassenen zijn gedurende deze middag heel fanatiek aan de slag gegaan met allerlei spullen uit de natuur. Gedurende de middag ontstonden er prachtige hutten, tipi's en wigwams in de natuurtuin. Met een stralende zon aan de hemel was het ondanks de koude wind prima weer om lekker aan het werk te gaan. De bezoekers stonden dan ook al vroeg in de rij om aan de slag te gaan. Met als bouwstenen gesnoeide takken, stobalen en palets ontstonden in de loop van de middag steeds meer creatieve bouwsels. Het hout dat deze middag gebruikt is voor het maken van de hutten is een paar weken geleden gesnoeid door alle groepen 8 van de Culemborgse basisscholen tijdens de Natuurfeestdagen. Er was natuurfeestdagen een wisseltrofee te winnen door de groep 8 die het beste presteerde op alle onderdelen. Deze wisseltrofee is tijdens de activiteit Hutje Mutje uitgereikt door een medewerker van Staatsbosbeheer aan Montessorrischool Parijsch. Een afvaardiging van deze groep nam de prijs met trots in ontvangst.

ZONDAG 16 MEI 13:30 - 16:30

Leve(n) de lente!

Het voorjaar is in de lucht, het is weer lente! Dat kun je voelen, zien en ruiken. Als je goed kijkt zie je overal bloemen en zaden in verschillende vormen, kleuren en geuren. Je hebt ook bloemen en zaden die bijna onzichtbaar zijn. Waar dienen ze eigenlijk voor? Hebben alle planten bloemen en zaden? Ook de dieren zijn weer volop in beweging. Deze middag gaan we samen op onderzoek uit naar wat er in het voorjaar allemaal gebeurt. Overal om ons heen: in de lucht, de aarde en in het water.

Activiteitenkalender

Per jaar worden er 10 thema-activiteiten georganiseerd, waarvan 6 met een natuur- en/of milieuthema. Per activiteit vindt u een aankondiging met informatie. Na afloop van de activiteit kunt u in deze rubriek het verslag lezen. Voor meer informatie over NME activiteiten www.nmeculemborg.nl

Bezoekadres 'de Heuvel'
Weithusen 63
4102 NV Culemborg

Postadres Steunpunt NME
Postbus 136
4100 AC Culemborg
tel: 0345 - 519 741
info@nmeculemborg.nl
Openingstijd voor scholen:
woensdag tussen 12.00 en 14.00 (m.u.v. vakanties)

Leven en dood in de achtertuin

Tekst en foto's: Dirk van Opheusden

Een winter lang zijn ze blijven staan. De verdorde bruine stengels van stokroos en teunisbloem. Meer dan een meter hoog. Uitgebloeid en afgestorven. Wellicht dienden ze al die tijd nog een doel door het verschil te maken tussen leven en dood voor een paar overwinterende insecten. Pimpelmezen peuterden bij gebrek aan pinda's nog wat pitjes uit de opengebarsten peulen van de teunisbloemen.

Die dorre stengels stonden er, en ze stoorden me niet. Tot de dag dat er weer kleur in mijn tuin verschijnt. Of was het al eerder verschenen, maar merk ik het nu pas op? Heel klein, aan de voet van de dode reuzen, bloeit het gevlekt longkruid. Tien bloemetjes. Zeven ervan paars, drie lila. Wat zoiets bescheiden in een mens niet kan ontkenen aan energie. Plotseling is het hoog tijd om de tuin op te ruimen. Het net gezette kopje koffie wacht, als het straks koud is geworden, een lot in de gootsteen. Aan de slag!

Stengels weg, klimop bijgeknipt, wat sliertige bosaardbei weggegraid. Vlinderstruik flink teruggesnoeid. Nu al komt zevenblad op. Een betere vertegenwoordiger voor het gezegde 'onkruid vergaat niet' ken ik niet. Gif komt de tuin niet in; met plukken weten we het er al vijf jaar aardig onder te houden. Na jaren het plan gekoesterd te hebben gaat de bamboe er dit jaar eindelijk écht uit en wordt vervangen door een sering. Dat belooft straks kleur en geur. Op een stuk regenpijp tussen de klimop warmt een wespenkoningin zich aan de zon. Zwartgeel en groen met grijs. Nog even de voelsprietten poetsen, en dan vliegt ze de lente tegemoet. Van tussen bij elkaar gebezemde rommel van knisperend droge bamboeblaadjes en ander ondefinieerbaar tuinspul probeert een grote spin zich het vege lijf te redden. Ze weet te ontkomen aan een roemloos einde in de afvalbak.

Dan valt mijn oog op een grauwig stokje dat in een ventilatieroostertje in de gevel steekt. Er is iets verontrustends in de aanblik ervan dat me van dichterbij doet kijken. Het besef dringt tot me door dat het geen stokje is waar ik op mijn hurken naar zit te kijken, maar een minuscuul schedeltje aan een lang, dun ruggegraatje. Het skeletje van een salamander. De voorpootjes zijn verdwenen maar de heupbeenderen en de achterpootjes zitten

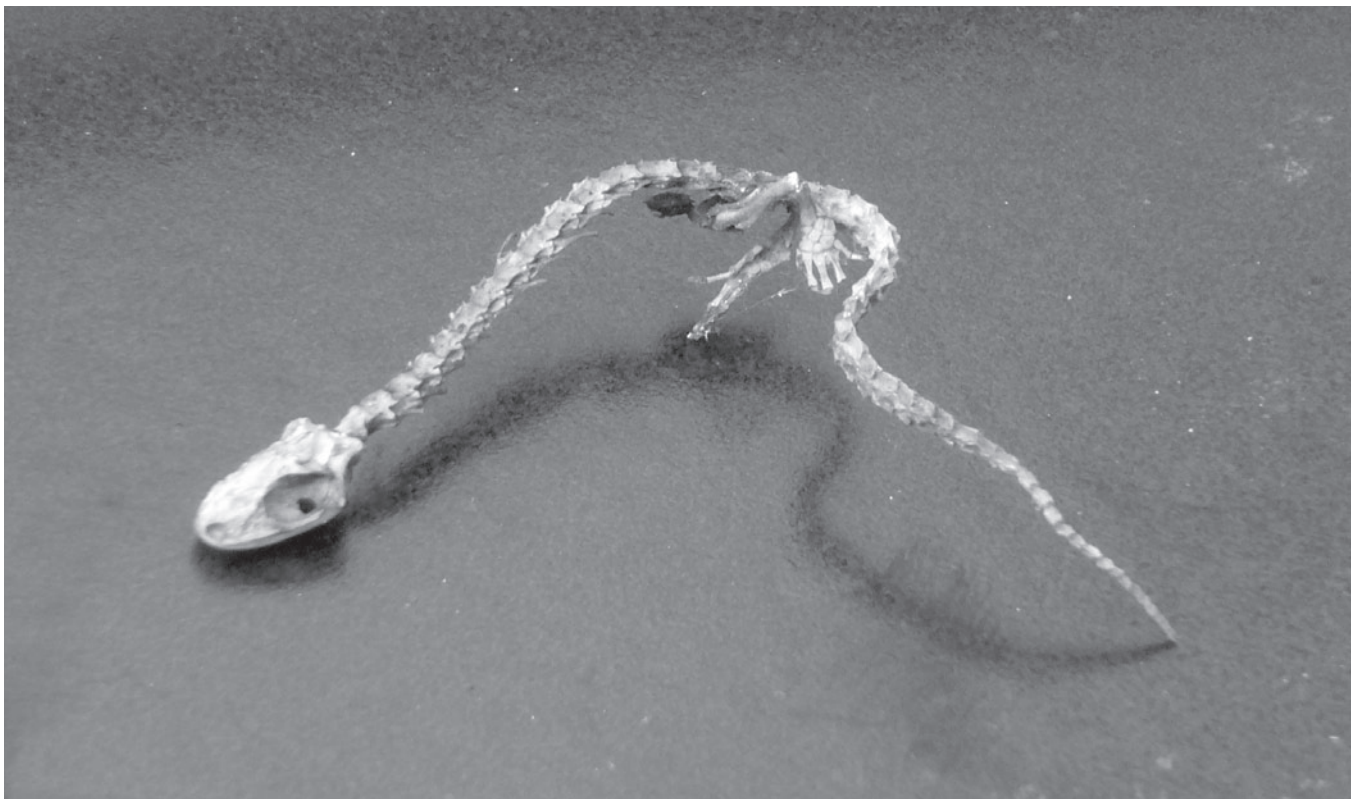

er nog aan, blijkt als ik het roostertje van de muur heb geschroefd. Het arme beest is halverwege de vrijheid blijven steken.

Maar het is lente. Dus: onverwacht het vrolijke rood van een lieveheersbeestje dat de vorst overleefd heeft. En dan een nog grotere verrassing. Een fractie van een

seconde kijk ik verbaasd naar het ding dat door de tuin fladdert, alsof ik er nog nooit een heb gezien. Tot mijn hersencellen de verbinding weten te leggen: een vlinder! Een gehakkelde aurelia bekroont de middag. Was dat ooit niet zo'n bijzonderheid uit het warmere zuiden? Dit jaar is het de eerste vlinder die ik zie. 🐦

Een paasverhaal

door Jan Dirk Buizer

Vorig jaar omstreeks deze tijd had een merel zijn territorium in onze tuin. Zoals merels dat gewoon zijn, zong hij uit volle borst om zijn territorium te verdedigen. Of althans, dat probeerde hij. Er was iets met zijn stem. Het normale pure merelgeluid was vervormd. Alsof hij door een kazoo zong, zo'n gek pijpje met een vloeitje dat mee gaat trillen als je er door zingt. Het klonk echt vreselijk. Aan ons voorjaarsgevoel deed dat wel wat afbreuk. In alle vroegte bracht hij voor ons raam zijn roestige geluid ten gehore, ons daarmee slapeloze uurtjes bezorgend. Aan zijn aantrekkelijkheid voor het andere geslacht deed het kennelijk geen afbreuk. Al snel had hij een mereldame versierd, waarmee hij een nest bouwde. Ook het alarmeren klonk idioot, meer als een giechelende Mickey Mouse dan als een serieuze kattenafweerder. Maar ook dat vormde geen beletsel om voor het eerst in jaren een nest jongen succesvol tot uitvliegen op te voeden (waarna de jongen alsnog door de te buurtkatten te grazen werden genomen).

Vlak voor Pasen hoorden we hem echter niet meer. We dachten al dat hem hetzelfde lot was beschoren als zijn jongen. Maar op Goede vrijdag bleek dat toch niet het geval te zijn. Achter in de tuin lag de merel ogenschijn-

lijk dood op het terras. Ik liep de tuin in en keek wat er aan de hand was. Onze merelman bewoog nog, maar het leek of hij stikte. Hij kokhalsde, hapte naar lucht en maakte schokkerige bewegingen. Zijn laatste uur leek geslagen. Af en toe vloog hij een of twee meter op, om daarna weer uit de lucht te vallen. We overwogen de merel uit zijn lijden te verlossen, maar bedachten dat we niet zeker wisten dat hij dood zou gaan en besloten de natuur zijn loop te laten hebben. Het greep ons desalniettemin zo aan, dat we ondanks het prachtige weer binnen gingen zitten. Ook de volgende dag, Stille zaterdag, ging het nog door. Als laatste zagen we hem uit de ceder vallen. Kort daarna klonk in de verte een onweer en zagen we het weerlichten.

Op de ochtend van eerste Paasdag liep ik naar buiten om de merel te begraven. Maar hij lag er niet meer. Toch nog die buurkatten, vermoedde ik. Maar 's middags hoorden wij het bekende geluid weer. De merel was terug en zong in blakende gezondheid zijn roestige lied. Het geluid klonk wel een stuk minder roestig dan voorheen. Alsof iets uit zijn keel was geschoten. We hebben de merel na die dag nog regelmatig horen zingen. Ongeveer tot Hemelvaart.

De enige (helaas niet helemaal scherpe) foto van onze merelman, hier nog in goeden doen.

Dubbelstipvoorjaarsuil als toetje

Tekst en foto's: Kars Veling

Leden van de insectenwerkgroep zijn smulpapen, echte Bourgondiërs. Bij de voorjaarsvergadering bestond het menu uit gorgonzola- en rode bietensalade, artisjokkentaart, couscous en pasta, fetaspinazieflappen en als voortoetje roomijs met zwarte bessensaus.

Het echte toetje kwam daarna pas, want voor het eten hadden we een aantal bomen in de buurt van Karins huis in Tricht besmeerd met stroop. Dat deden we om nachtvlinders te lokken, die zo vroeg in het voorjaar nog maar weinig bloeiende planten hebben en dus goed zijn te smeren. Het was niet echt warm, maar toch kwamen er nachtvlinders op af en wel twee dubbelstipvoorjaarsuilen.

Hier wat informatie van www.vlindernet.nl over de dubbelstipvoorjaarsuil:

Voorkomen

Een gewone soort die verspreid over het hele land voorkomt.

Habitat

Vooraf loofbossen.

Waardplanten (waar de rupsen op leven)

Allerlei houtige planten en loofbomen, waaronder eik, wilg, ratelpopulier, spaanse aak, gewone es, kamperfoelie en hop.

Vliegtijd en gedrag

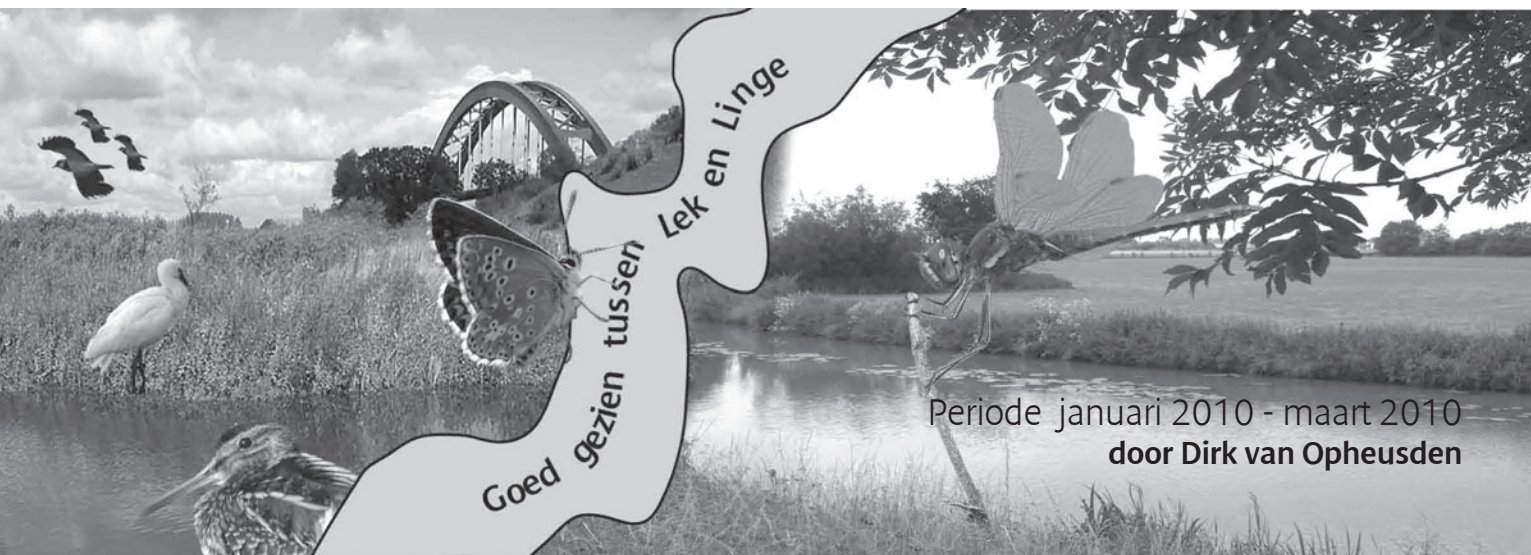
Eind februari-eind mei in één generatie. De vlinders komen op licht, smeer en wilgenkatjes.

Levenscyclus

Rups: april-juni. De rups foerageert vooral 's nachts en verbergt zich overdag tussen de bladeren (jonge rups) of in een bastspleet (grotere rups). De soort overwintert als pop in een cocon in de grond.

Niemand van de insectenwerkgroep had die vlinder al eens gezien en het was dus een mooi intermezzo alvorens we de plannen voor de komende tijd konden gaan bespreken. Naast larvenhuidjesavonden, excursies en jeugdactiviteiten is het leuk om te melden dat we gaan werken aan een nieuw boekje over de vlinders in het werkgebied van de NVWC. Dit boekje zal voortborduren op vlinderen tussen Lek en Linge, dat in 1999 is uitgegeven. De planning is om het in 2013 bij u in de bus te laten vallen. 🐛

Periode januari 2010 - maart 2010
 door Dirk van Opheusden

Als deze Hak-al uitkomt, is april al ruim een week onderweg. Nu, in de koude eerste week van maart, is het verleidelijk om te fantaseren over hoe de wereld er dan zal uitzien. Het groen van bomen en struiken is dan nog fris. De krokussen die begin maart de sleep van Koning Winter voorzichtig wat kleur begonnen te geven, zijn alweer uitgebloeid. Tjiftjaf en fitis zijn weer terug, en ook de zwartkop is alweer te horen.

*Ook een interessante natuurwaarneming gedaan tussen Lek en Linge?
 Mail je beschrijving, liefst met digitale foto, aan waarnemingen@nvwc.nl.*

Ook nu al, hoewel het 's nachts nog altijd een paar graden vriest, is het goed merkbaar dat het voorjaar wordt. Merel en zanglijster verzachten met hun gezang de pijn van het vroege opstaan. Er komt een einde aan een lange winter - de koudste in veertien jaar. Die ons wel liet genieten van een blauwe-kiekendievenspektakel bij Mariënwaerd. Verder in deze 'Goed gezien' een vogel waarvoor het niet gauw te vroeg of te laat is om aan gezinsuitbreiding te beginnen. Maar eerst een voorjaarsbode.

Winterakoniet

Winterakoniet (foto: Co Sielhorst, 6 maart 2010)

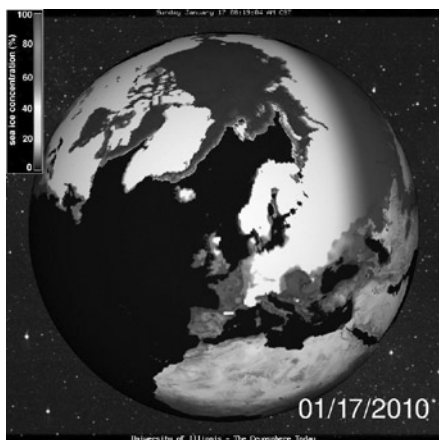
Ook voor Co Sielhorst heeft de winter kennelijk wel lang genoeg geduurd. 'Eindelijk voorjaar?' vraagt hij zich af bij zijn foto van een winterakoniet. De prille lente spat er bijna letterlijk van af. De winterakoniet is een plant uit de ranonkelfamilie. Van oorsprong is het geen inheemse soort; de plant komt in het wild wel voor in Zuid-Frankrijk, Italië en de Balkan. In ons land hoort hij bij de stinzenflora en is hij dan ook vooral te vinden op oude landgoederen; verwilderd is hij zeldzaam.

Blauwe kiekendief

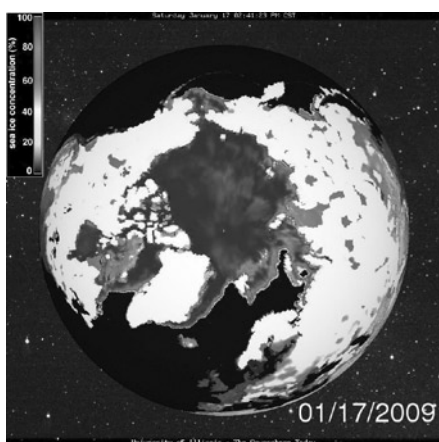
Het begon allemaal met een mailtje van Peter van Horssen, op 10 januari 2010:

'Rond het landgoed Mariënwaerd verblijft op dit moment een ongekend hoog (voor de regio althans) aantal blauwe kiekendieven, op een akker bij het gemaal De Neust 5 (2 ad man, 1 ad vr en 2 1e winter vogels) en op de akkers bij het 'grote huis' nog eens 2 losse overvliegende vogels.'

Nog diezelfde middag volgde er een tweede mail, waarin Peter meldde

De noordelijke 'cryosfeer' op 17 januari 2010. Zuid-Zweden, Denemarken en West-Duitsland onder een sneeuwdek.

Zelfde gebied, iets andere hoek, precies een jaar eerder. Minder wit ten noordoosten en ten oosten van ons land. (Beide afbeeldingen: University of Illinois)

Blauwe kiekendief, volwassen man (foto: Reint Jakob Schut)

dat er in totaal tien blauwe kiekendieven op en rond de akkers bij De Neust zaten. Ook elders uit het werkgebied kwamen in de eerste maanden van dit jaar meldingen van blauwe kiekendieven. Ze werden gezien in de Regulieren, bij het kijkscherm in de Beusichemse waard, en in de uiterwaard bij Everdingen. Ter vergelijking: in een gemiddeld jaar worden op Waarneming.nl voor ons werkgebied maar enkele waarnemingen van blauwe kiekendieven gemeld. Het jaar 2009 was met tien waarnemingen al een uitschieter. Voor de maanden januari en februari 2010 staat de teller al op 75! Er zal zeker sprake zijn van een waarnemerseffect, want de mails van Peter lokten de nodige vogelaars naar Mariënwaerd. Maar dan nog is de term 'ongekend hoog aantal' zonder meer van toepassing.

Het was een prachtig gezicht om de blauwe kiekendieven boven de akkers te zien jagen. De grijsblauwe mannetjes, met hun vrijwel egaal witte onderdelen en de contrasterende zwarte vleugelpunten. Van iets dichterbij vallen ook de felgele ogen op. De gemêleerd bruine vrouwtjes, die op de akker zittend nauwelijks opvallen, tot een soortgenoot ze opjaagt en er in plaats van één plotseling twee in de lucht zijn. In de vlucht hebben blauwe kiekendieven iets uilachtigs, zoals ze met hun vleugels in een V laag over hun jachtterrein zweven, licht schommelend en abrupte wendingen makend als een mogelijke prooi hun aandacht heeft getrokken.

Sneeuw

Buitengewoon veel blauwe kiekendieven in onze buurt dus, maar niet alleen bij ons. In heel Nederland zijn meer blauwe kiekendieven waargenomen dan in andere jaren. Zijn er op Waarneming.nl voor heel 2009 9.439 waarnemingen geregistreerd, voor de eerste twee maanden van dit jaar zijn het er al ruim 4.800 – meer dan de helft van het totale aantal van het volledige vorige jaar dus! Waar komen al die blauwe kiekendieven plotseling vandaan?

Het antwoord zit hem in de strenge winterse omstandigheden in het buitenland. Was de winter voor Hollandse begrippen al wit, in de landen om ons heen viel in december en januari nog veel meer sneeuw, en het bleef ook lang liggen. De normaal gesproken oostelijker in Europa overwinterende blauwe kiekendieven werden daardoor onze kant op gedreven. De afbeeldingen van de sneeuwbedekking in Noordwest-Europa laten zien hoe groot het verschil is tussen januari 2009 en januari 2010. De afbeelding links is een satellietopname van 17 januari 2010. Goed te zien is hoe Zuid-Zweden, Denemarken, heel Duitsland en oostelijk Nederland voorzien zijn van een sneeuwdek. De afbeelding links is van precies één jaar eerder. De hoek is iets anders, maar duidelijk is te zien dat zuidelijk Zweden, Denemarken, en Noord-Duitsland vrij zijn van sneeuw.

Daar komt bij dat de blauwe kiekendieven op de akkers bij De Neust een gedekte tafel aantreffen. Uit de mail van Peter van Horssen:

'Op meerdere plekken (zowel op graslanden als in het bos) heb ik gezien dat er enorme aantallen muizen aanwezig zijn (op meerdere plekken 5-10 muizen holletje per m², ook veel gangen net onder de sneeuw)'.

Slaapplaats

Helaas is het niet gelukt om de slaapplaats van de blauwe kiekendieven te vinden. Wellicht waren de aantallen blauwe kiekendieven voor ons werkgebied dan nog hoger uitgevallen, want op zo'n gemeenschappelijke slaapplaats komen soms tot wel twintig kiekendieven bij elkaar. Leden van de Vogelwerkgroep Nieuwkoop en Noorden hadden meer geluk en telden eind januari hoe niet minder dan 33 blauwe kiekendieven zich verzamelden voor de nacht.

Blauwe kiekendief, volwassen vrouw (foto: Rien van Zuijlen)

De Mariënwaardtse kiekendieven vielen zelfs landelijk op. Op de website van Sovon was eind januari het volgende bericht te lezen:

Blauwe Kiekendieven weten Marienwaardt (Betuwe) te vinden

Op landgoed Marienwaardt (tussen Geldermalsen en Beesd) is al geruime tijd een (voor de regio) fors aantal blauwe kiekendieven aanwezig. De vogels concentreren zich op een drietal akkers die ritselen van de muizen. Al vanaf 20 december zijn er waarnemingen van 1 à 2 vogels op deze plek, in de 2e week van januari liepen de aantallen op naar maximaal 10 vogels. Blauwe kiekendievenconcentraties van deze grootte in het rivieren gebied lijken tamelijk zeldzaam. In de gebruikelijk bronnen (Vogels van de Grote Rivieren, Vogels in het Hart van Gelderland) zijn dergelijke aantallen niet beschreven. Ze komen (kwamen) wel op de heidevelden op de Veluwe voor.

Gedurende de rest van januari en februari werden nog regelmatig blauwe kiekendieven gemeld vanuit het gebied, maar de trend was vanaf medio januari alweer dalend. De laatste kiek voor de sluitingsdatum van deze Hak-al werd op 25 februari ingevoerd op Waarneming.nl. Ook weer door Peter van Horssen. Hij heeft de kiekendieven dus welkom geheten, en ze ook weer netjes uitgeleide gedaan.

(Bronnen: Waarneming.nl, Sovon)

Turkse tortel

Inmiddels een vertrouwde verschijning, maar wel een met een succesverhaal (foto: D. van der Spoel)

'De lente is alweer volop aangebroken. In de ceder in onze tuin broedt een Turkse tortel. Het nest heeft een zelfde kwaliteit als dat van een houtduif en er is dan ook al een ei uitgevallen.

Verder zag ik drie dagen geleden een ekster met een snavel vol wormen richting nest vliegen (broedcode 3 volgens het systeem van de broedvogelatlas).' (Jan Dirk Buizer, 25 januari 2010)

Dat 'volop lente' was natuurlijk meer een hartekreet dan een nuchtere vaststelling van Jan Dirk. Maar het moet gezegd: als het aan de Turkse tortel ligt, is het vrijwel altijd lente. Deze duif heeft zich het adagium van zijn schepper: 'gaat heen en vermenigvuldigt u', wel heel enthousiast ter harte genomen. Verschillende bronnen noemen broedtijden die variëren: maart tot in september, half februari tot september, en zelfs februari tot oktober. In Jan Dirks tuin vinden de Turkse tortels het kennelijk zo gezellig dat zelfs eind januari niet te vroeg voor ze is om niet alleen aan gezinsuitbreiding te denken, maar het ook te doen!

Stevige reproductie

Het voortplantingsvermogen van de Turkse tortel is bekend. Vier legsels (van meestal twee eieren) per jaar zijn niet uitzonderlijk. In de regel staat een paar turkse tortels dus wel garant voor een stevige reproductie. Ook al zal er wel eens een legsel mislukken. Bijvoorbeeld door de erbarmelijke kwaliteit van het nest. Meer dan een platformpje van takjes is het niet. En dan is het nog een geluk dat het deels bij elkaar wordt gehouden door de ontlasting van de vogels. Aan zijn leefgebied stelt de Turkse tortel geen hoge eisen (zonder hiermee een oordeel te willen vellen over aard en staat van Jan Dirks bedoeninkje). De soort heeft een voorkeur voor dorpen en steden; in de noordelijke provincies en in Flevoland komt de soort minder voor. Almere schijnt de enige Turkse-tortel-vrije stad van Nederland te zijn. En dat was al zo vóórdat de PVV van Geert Wilders er de gemeenteraadsverkiezingen won.

Heel Europa in vier decennia

Tegenwoordig valt de Turkse tortel nauwelijks op, zo gewoon is zijn verschijning. Maar tot circa 1930 waren er maar weinig Nederlanders die ooit een turkse tortel hadden gezien. In Europa kwam de soort eigenlijk alleen voor in de Balkan. Daarna ging het hard. Binnen vier decennia had de soort heel Midden- en West-Europa veroverd, tot IJsland aan toe. Het bijzondere reproductieve vermogen van de soort zal daar zeker aan hebben bijgedragen. Jonge vogels verspreiden zich flink maar als soort trekt de turkse tortel niet, wat betekent dat de soort de gevaren die bijvoorbeeld de zomertortel zo ernstig bedreigen (jacht rond de Middellandse zee, droogte in de Sahel) niet het hoofd hoeft te bieden. Toch zijn de aantallen sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw weer wat gedaald. Er wordt gedacht dat dit komt doordat ook de Houtduif meer naar de steden trekt en met de turkse tortel concurreert, en door de toename van de havik- die ze opvreet.

De ekster, die Jan Dirk ook noemt, staat overigens niet bekend als een notoir vroege broeder; begin april wordt hier en daar genoemd. Mogelijk was de vogel met de volle snavel wormen een mannetje, op weg om ze aan het vrouwtje aan te bieden en zo de paarband te versterken.

Kraaiachtigen beginnen wel al vroeg aan de voorbereidingen voor het gezinsleven. Zo inspireerde een baltsende zwarte kraai schrijver dezes op 30 januari, de dag van de jaarlijkse roofvogeltelling, tot deze haiku:

Vrieskou, verse sneeuw
Maar zo'n buitende kraai
Maakt het toch voorjaar.

(Bronnen: Handboek Vogels van Nederland (L. Hoogenstein/G. Meesters, KNNV 2009), Vogels van west- en midden-Europa (Readers Digest 1982), Vogelgids van Europa (ANWB 2005), Vogelbescherming Nederland)

zaterdag 24 april **Vogelexcursie naar het Deltagebied**

Op zaterdag 24 april gaan we naar het Deltagebied. In deze tijd arriveren de steltlopers uit de zuidelijke overwinteringgebieden in het Deltagebied om hier in korte tijd de vetvoorraad aan te leggen voor de trek naar de broedgebieden. Tegelijkertijd wordt het winterkleed ingeruild voor het zomerkleed, zodat soorten als kanoetstrandloper en rosse grutto hun roodbruine kleed beginnen te krijgen en soorten als zilverplevier en bonte strandloper hun zwarte buiken. Daarnaast zijn ook soorten als strandplevier en bontbekplevier weer terug.

We vertrekken om 8:00 van de Ketelvink, zodat we op tijd in het Deltagebied zijn, waar het om 12:40 hoogwater is. We proberen tevens langs de Brouwersdam te gaan, waar in het voorjaar tientallen roodkeelduikers aanwezig kunnen zijn.

Opgave kan bij Theo Boudewijn per email: theo-boudewijn@casema.nl. Geef ook aan of je over een auto beschikt en of er mensen kunnen meerijden.

Vrijdag 29 oktober **Sensationele vaartocht op de Noordzee**

Geen kamp dit jubileumjaar, maar een tocht per vissersboot over Noordzee. Op zoek naar bruinvissen, jan van genten en grote jagers. Het is vroeg op en laat weer terug, maar dan heb je ook wat meegemaakt!

Wat kunnen we verwachten op de tocht op de Noordzee vanuit Lauwersoog?

Bij deze tocht varen we vanuit de haven van Lauwersoog tussen de eilanden Ameland en Schiermonnikoog door de Noordzee op. We verkennen gedurende de dag het gebied ten noorden van Ameland tot zo'n 25 km uit de kust.

Ameland staat onder zeevogelliefhebbers bekend als een goede plek om bij gunstige wind veel zeevogels te zien. In de nazomer en het najaar worden soorten als grauwe pijlstormvogel, noordse stormvogel en grote jager soms in grote aantallen gezien. Later in het jaar verblijven er enorme aantallen zee-eenden, duikers en alkachtigen in dit deel van de Noordzee. Voor de najaarssoorten geldt zowel vanaf het land als vanaf een schip dat een flinke dosis geluk nodig is om de leukste soorten te zien, maar soorten als Jan van gent, grote jager en noordse stormvogel hebben we, tot nu toe, ieder tocht nog kunnen vinden. Minder voor de hand liggend, maar zeker zo leuk zijn de aantallen zangvogels die je in dit gebied kunt zien. Zangvogels maken in grote getale de oversteek van Scandinavië naar ons land en regelmatig kunnen ver op zee groepjes of individuele vogels gezien worden die nieuwsgierig een rondje om het schip komen vliegen. Vaak ook landen vermoeide vogels aan boord om even op adem te komen en even later hun trektocht weer voort te zetten. Om de vogels te lokken zal er ook vis overboord worden gezet, waardoor meeuwen, jan van genten en jagers zich dichtbij de boot zullen laten zien.

Convo *caties*

Foto: s. Jouke Altenburg

Niet alleen vogels laten zich vanaf de boot bekijken, soms zijn ook bruinvissen en grijze en gewone zeehonden prima te zien.

We hebben als NVWC de hele vissersboot afgehuurd en zijn dus onder elkaar (met natuurlijk de bemanning). We zullen de hele dag op zee verblijven en zullen, om op tijd het zeegat te kunnen kiezen, vroeg vanuit Culemborg vertrekken. De bedoeling is om met een touringcar heen en weer te gaan, zodat de gemiste slaap onderweg gewoon kan worden ingehaald (bovendien hoeven we dan niet met 15 auto's achter elkaar die afstand af te leggen!).

Het doorgaan van de vaartocht is wel afhankelijk van de weersomstandigheden. Bij echte storm varen we niet uit. Dan zullen we Schiermonnikoog gaan verkennen, want in Lauwersoog zijn we toch al. Als het niet stormt, maar wel flink waait gaat de tocht gewoon door en dan kan natuurlijk de zee wat bokkig zijn. Zeeziekte is dan niet uit te sluiten.

De kosten komen rond de € 50,- per persoon, inclusief het vervoer naar en van Lauwersoog.

*Opgave voor deze vaartocht kan via de website: www.gro-enebetuwe.nl. De opgave is pas definitief bij overmaking van € 25,- aanbetaling op rekeningnummer: **78.14.04.312** (Triodosbank) t.n.v. Natuur en Vogelwacht Culemborg o.v.v. vaartocht Meer informatie bij Kars Veling, karsveling@planet.nl, 0345 531689.*

Let op! In de vorige Hak-al stond in deze convo een oud rekeningnummer vermeld!

Vrijdag 4 en zaterdag 5 juni NATUURMARATHON

Eén van de activiteiten in het kader van het 35-jarig jubileum is de Natuurmarathon die plaatsvindt in het eerste weekend van juni.

Voor leden, oud-leden, niet-leden, kortom voor iedereen die geïnteresseerd is in de natuur, zijn er tal van activiteiten.

Activiteiten op vrijdag 4 juni:

Onder andere: vogelexcursie, vleermuisexcursie en nachtvlinders lokken met speciale lampen.

Activiteiten op zaterdag 5 juni (zowel 's morgens als 's middags):

Vroege vogels kijken, slootjes afzoeken naar amfibieën en vissen, plantenexcursie, nachtvlinders die 's nachts gevonden zijn op naam brengen, bodemdiertjes/insecten en uilenballen verzamelen en uitzoeken/uitpluizen, libellen/vlinders excursie enz. enz.

Alle waarnemingen die gedaan worden tijdens de verschillende excursies, worden verzameld en deze bonte verzameling wordt meteen getoond in de Ketelvink. Er komt een kraam bij de Ketelvink met informatie over de natuur en nestkasten. In de Ketelvink worden natuurfilms getoond en wordt uitleg gegeven over de excursies.

**AL DEZE ACTIVITEITEN ZIJN GRATIS
en op loop- of fietsafstand van de Ketelvink**

Foto: s: Kars Veling

De marathon start op vrijdagavond 4 juni om 18:00 uur en wordt zaterdag 5 juni om ca. 18:00 uur afgesloten met een chinees buffet voor leden en oud-leden. Heb je zin om daarbij aan te schuiven in de Ketelvink, dan ben je van harte welkom. Daaraan voorafgaand willen we vanaf 17:00 uur met elkaar een drankje drinken.

Je kunt je opgeven voor het buffet door een e-mail te sturen aan bestuur@nvw.nl onder vermelding van: naam, aantal personen en wel/niet vegetarisch. De kosten bedragen € 7,50 p.p., te voldoen bij binnenkomst.

Voor de natuurmarathon zelf hoef je je niet van te voren aan te melden, maar wil je op de hoogte blijven van alle activiteiten in het kader van het jubileum, stuur dan een e-mail naar post@nvw.nl

Adressen

Contactgegevens:

Natuur- en Vogelwacht Culemborg
Clubhuis "De Ketelvink"
Middelcoopstraat 1a
4102 CE Culemborg
Triodosbank: 78.14.04.312
KvK te Tiel: 40156764
e-mail: post@nwwc.nl
website: www.nwwc.nl

Bestuur:

Contact opnemen met bestuur kan door te mailen naar bestuur@nwwc.nl of te bellen.

Jouke Altenburg (*voorzitter*)
Merelweg 30
4105 WZ Culemborg
0345 - 519 847

Gijsje Robeer (*secretaris*)
Houtmolenstraat 50
4105XK Culemborg
0345 - 51 92 10

Cocky de Groot (*2e secretaris*)
Valeriaan 49
4102 VG Culemborg
0345 - 53 38 60

Yme Jan Bosma (*penningmeester*)
Wilgeboom 51
4101 WK Culemborg
0345 - 51 30 08

Algemene bestuursleden:

Paul van Buchem
Kastanjeboom 33
4101 VS Culemborg
0345 - 51 01 50

Beheer Ketelvink

Arie Huijgen
Binnen Molenstraat 32
4101 BA Culemborg
0345 - 51 59 75

Redactie

redactie@nwwc.nl

Lidmaatschap en Contributie:

Nieuwe leden, adreswijzigingen en overige veranderingen in lidmaatschap kunnen worden doorgegeven via e-mail aan: ledenadmin@nwwc.nl of het postadres van "De Ketelvink" t.a.v. ledenadministratie.

Lidmaatschap 2009; per gezin/adres 15,00 per jaar. Postlidmaatschap €24,00 per jaar. Opzegging minimaal één maand voor het einde van het verenigingsjaar. Betaling per toegezonden acceptgirokaart of per betalingsoproep via e-mail van de penningmeester.

Coördinatoren:

VOGELWERKGROEP INCL. NESTKASTEN
Marcel Kok
Amstelsingel 19
4105 GZ Culemborg
0345 - 51 60 74
vogelcoor@nwwc.nl

PLANTENWERKGROEP

Leo van der Kooij
Vliegerweg 3
4101 JK Culemborg
0345 - 51 54 50
plantencoer@nwwc.nl

INSECTENWERKGROEP

Rob van de Haterd
Burgemeester Verweijlaan 44
4191 XH Geldermalsen
0345 - 52 25 82
insectencoer@nwwc.nl

KNOTWERKGROEP

Harry van de Warenburg
Grondzeilerweg 9
4105 HJ Culemborg
0345 - 51 43 58
knotcoor@nwwc.nl

WERKGROEP WINTERVOEDERING VOGELS

Ruud Post
Linnaeuslaan 61
4102 LG Culemborg
0345 - 51 09 29
voercoor@nwwc.nl

TUIN- EN KLUSWERKGROEP

Frans Waroux
Irene Vorrinkstraat 69
4105 JA Culemborg
0345 - 51 53 93
kluscoor@nwwc.nl

JEUGDGROEP

(Bijna niet meer) vacant
tijdelijk Cocky de Groot
0345 - 53 38 60
jeugdcoor@nwwc.nl

BIBLIOTHEEK WERKGROEP

Gonda Baard
Martinus Nijhoffpad 13
4103 WP Culemborg
0345 - 52 13 94
bibliocoor@nwwc.nl
*Informatie en uitleen
woensdagmorgen of op afspraak*

LEZINGEN EN CURSUSSEN

Paul van Buchem
Kastanjeboom 33
4101 VS Culemborg
0345 - 51 01 50
lezingcoor@nwwc.nl

KAMPEN

Yme Jan Bosma
Wilgenboom 51
4101 WK Culemborg
0345 - 51 30 08
kampcoor@nwwc.nl.nl

Contactgegevens dierenopvang & dierenoverlast & milieuklachten:

VOGEL- ZOOGDIERENOPVANG
Alle hulpbehoevende "wilde" vogels kunnen, na overleg, gebracht worden naar:

(tijdens kantooruren)
Kinderboerderij "de Heuvel"
Jan Kaper
Weithusen 63
4102 NV Culemborg
06 - 46 36 27 12

(na kantooruren)

Ruud Post
Linnaeuslaan 61
4102 LG Culemborg
0345 - 51 09 29

VRAGEN OVER VLEERMUIZEN IN HUIS

Vleermuiswerkgroep Gelderland
'Vlegel'
Fred van Delft
Th. Zasstraat 6
4105 BN Culemborg
0345 - 51 58 20
vleermuisvragen@nwwc.nl

VRAGEN OVER INSECTEN

Annette van Berkel
Akkenwinde 9
4102 JJ Culemborg
0345 - 53 16 89
insectenvragen@nwwc.nl

DIERENAMBULANCE VIANEN

Jolande van der Klis
Postbus 390
4130 EJ Vianen
06 - 51 11 12 90
jolandevanderklis@hetnet.nl

MILIEUKLACHTEN EN - MISSTANDEN

Klachten meldlijn gemeente Culemborg
0345 - 47 79 59

(na kantooruren)

via politie
Triosingel 34
4101 XC Culemborg
0900 - 88 44

ALGEMENE INSPECTIEDIENST

AID groendesk
030 - 669 26 40 of
030 - 669 26 63

Contactgegevens diverse regionale natuur- en milieuorganisaties:

Kinderboerderij "de Heuvel"
Peter Brosky
Weithusen 63
4102 NV Culemborg
0345 - 51 88 09

STEUNPUNT NME

Pauline Hoevenaars
Bezoekadres: 'de Heuvel'
Weithusen 63
4102 NV Culemborg
0345 - 51 97 41 (di. & wo.)
0345 - 47 78 17 (b.g.g.)
p.hoevenaars@culemborg.nl

NME NATUURTUIN

Yme Jan Bosma
yjb2009@live.nl

STICHTING CAETSHAGE

Caetshage 1
4103 NR Culemborg
(tegenover de watertoren)
06-22667529 (Basjan)
website: www.caetshage.org

STICHTING DUURZAAM RMIERENLAND

Bezoekadres: 'de Zwerfkei'
Kwelkade 1
4001 RK Tiel
0344 - 63 45 42
www.duurzaamrivierenland.nl

STICHTING WERK AAN 'T SPOEL

www.werkaanhetspoel.nl

STICHTING EVA-LANXMEER

Lodewijk van Deyssehof 19
4103 WK Culemborg
034-5568506 of
034-5568507
www.eva-lanxmeer.nl

MILIEUDEFENSIE STEUNPUNT

CULEMBORG
Frederik van Eedenlaan 30
4103 WB Culemborg
0345 - 53 30 97
www.culemborg.milieudefensie.nl

MILIEUWERKGROEP BUREN

Goof den Hartog
Kloosterlaan 15
4111 LG Zoelmond
0345 - 50 20 61

Overige clubinformatie:

HET VOGELJAAR

Via de NWWC kun je je abonneren op het tijdschrift "Het Vogeljaar". Abonnementkosten zijn €13,00 per jaar (i.p.v.€13,50) en worden via de NWWC-contributie verrekend. Aanmelden kan bij de penningmeester.

VERBANDTAS EN -TROMMEL:

Op excursie? Vergeet dan niet vanuit de Ketelvink de NWWC-rugtas mee te nemen met EHBO-dosjes, instructies en belangrijke telefoonnummers. Iets gebruikt? Meld dit dan bij het bestuur via bestuur@nwwc.nl

MELDEN NATUURWAARNEMINGEN:

via waarnemingen@nwwc.nl of via www.nwwc.nl bij waarnemingen, waarneming.nl

Maandag 17 mei deadline kopij Hak-al 3

N.V.W.C.
Middelkoopstraat 1A
4102 CE Culemborg

Indien deze Hak-al onbezorgbaar,
graag retour aan:

april	24	zaterdag	Vogelexcursie Zeeland
	24	zaterdag	Salamanders zoeken (jeugdgroep)
mei	14	vrijdag	Big Day (vogelwerkgroep)
	17	maandag	Deadline kopij HAK-AL 3
	20	donderdag	Bestuursvergadering
	21	vrijdag	Vogelexcursie Zouweboezem
	29	zaterdag	Libellen / waterdierdjes (jeugdgroep)
juni	4	vrijdag	Natuur 24 uur: "vleermuizen" en "nachtvlinders" met excursie
	5	zaterdag	Natuur 24 uur: "natuur in de uiterwaarden" (vogels / vissen / insecten)
	17	donderdag	Bestuursvergadering
	18	vrijdag	Verspreiding HAK-AL 3
	19	zaterdag	Plantenexcursie naar De Bruuk (Nijmegen)
	19	zaterdag	Boerenzwaluw ringen (jeugdgroep)
	21	maandag	Deadline kopij zomerconvoronde
juli	9	vrijdag	Nationale nachtvlindernacht
augustus	7	zaterdag	Vogeltrektellen
	13	vrijdag	Verspreiding zomerconvoronde
	14	zaterdag	Picknick (onder voorbehoud)
	14	zaterdag	Dagprogramma voor de jeugd (onder voorbehoud)
	19	donderdag	Bestuursvergadering
	21	zaterdag	Vogeltrektellen
28	zaterdag	Vogeltrektellen	

Oproep doorgeven mailadressen

Steeds meer actuele informatie geven wij tegenwoordig per e-mail door. Zo kunt u per e-mail de maandelijkse nieuwsbrief 'Tsjiepl' ontvangen. Ook sturen wij kort voor de lezingen een herinnering per e-mail.

Wilt u deze berichten ook ontvangen? Geef dan uw mailadres door aan bestuur@nwvc.nl.

Ook als uw mailadres wijzigt, geeft u het ons dan alstublieft door!

Kijk voor het laatste nieuws op www.nwvc.nl